

რვენი სოფელი

ახალი ამბები

გვ. 2-5

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ ასოცირების შესახებ შეთანხმებით აღებული ვალდებულებების შესრულების პროცესი ევროკომისიის 2019 წლის ანგარიშში დადებითად შეფასდა

ლევან დავითაშვილი: „საქართველოს აგრარული სექტორის განვითარებისთვის აშშ-თან და ისრაელთან მჭიდრო თანამშრომლობას ვაგრძელებთ“
ლევან დავითაშვილი დონორთა ყოველწლიურ კონფერენციაში მონაწილეობდა

პროექტი „FinExCoop საქართველო“ მცირე კომერციულ მეურნეობებსა და კოოპერატივებს დაეხმარება

- ▶ გიორგი ხანიშვილი თხილის მწარმოებელთა ასოციაციის ყოველწლიურ კონფერენციას დაესწრო
- ▶ ENPARD-ის ფარგლებში სამინისტროს მიერ განხორციელებული სამუშაოები წარმატებულად შეფასდა

ლევან დავითაშვილი: „კომპანია RMG გარემოსდაცვითი მიმართულებით სამინისტროს მიერ გაცემული ვალდებულებების ძირითადი ნაწილის შესრულებას 2020 წელს დაასრულებს“

- ▶ სახელმწიფოს მხარდაჭერით საერთაშორისო გამოფენაში „მწვანე კვირეული 2020“ 16 ქართული კომპანია მონაწილეობდა
- ▶ ნინო თანდილაშვილი თურქეთის სახელმწიფო მეტეოროლოგიური სამსახურის გენერალურ დირექტორს შეხვდა
- ▶ ნარინჯისფერი რთველი დასრულდა
- ▶ JICA-ს მხარდაჭერით სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისათვის ტექნიკური დახმარების პროგრამა შემუშავდება

„საქმიანი ეზო“ საქართველოს მუნიციპალიტეტებში

წარმატების ისტორიები გვ. 6-7

- ▶ გზა ტრადიციული პროდუქტიდან წარმატებულ ბრენდამდე
- ▶ სოფელ ნოსირში მდებარე სალიფსიტე მეურნეობა
- ▶ სოფელ ნოსირში მდებარე სალიფსიტე მეურნეობა
- ▶ ახალგაზრდა ფერმერის მიერ გურიის რეგიონში დაწყებული ჩირის წარმოება
- ▶ ტერუნუმა ჰიროში - დღეს ფერმერებს სჭირდებათ ბაზარზე კონკურენტულ გარემოში სიძლიერე, ამისათვის კოოპერატივი კარგი საშუალებაა.

ქართული ღვინო გვ. 8

- ▶ ლევან მეხუზლა: ვცდილობთ, საქართველოში დავამკვიდროთ ყველა ის ინოვაცია, რაც მეღვინეობის წამყვან ქვეყნებში ხარისხთან მიმართებაში გამოიყენება
- ▶ ღვინის ექსპორტი

გარემოს მრეწველი სააგენტო გვ. 9

საქართველო ევროპის ამინდის საშუალოვადიანი პროგნოზების ცენტრის (ECMWF - The European centre of medium-range weather forecasts) წევრი ხდება

სურსათის უვნებლობა გვ. 10

- ▶ 200კგ-მდე მსხვილფეხა საქონლის ექსპორტზე შეზღუდვები დაწესდა
- ▶ სეს ბაზარზე ყველის მიკვლევადაობას ამოწმებს
- ▶ სახელმწიფო კონტროლს დაექვემდებარება იმ არარეგისტრირებული ფიზიკური პირების საქმიანობა, რომლებიც ორგანიზებულად ეწევიან სურსათის წარმოებას, გადამუშავებას და რეალიზაციას.

განათლების ხელშეწყობა გვ. 11

სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება მთელს საქართველოში

საქართველოს ტყე გვ. 12

ეროვნული სატყეო სააგენტო მეტყვევ-ტაქსატორების გადამზადების მეორე ეტაპს იწყებს

გარემოს დაცვა გვ. 13

სამონადირეო მეურნეობები ბრაკონიერობის წინააღმდეგ

აბრორჩევა გვ. 14-15

აბრეშუმის ქვის მოვლა

გარემოს დაცვა გვ. 13

ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო საქართველოს იშვიათი ფრინველების გამრავლებაზე მუშაობს

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ ასოცირების შესახებ შეთანხმებით აღებული ვალდებულებების შესრულების პროცესი ევროკომისიის 2019 წლის ანგარიშში დადებითად შეფასდა

ევროკავშირმა ასოცირების შესახებ შეთანხმებით აღებული ვალდებულებების შესრულების 2019 წლის ანგარიში გამოაქვეყნა.

ანგარიშში განხილულია საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ როგორც პოლიტიკური, ისე ინსტიტუციონალური კუთხით განხორციელებული რეფორმები.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის, ლევან დავითაშვილის განცხადებით, დადებითად შეფასდა სამინისტროს სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა, რაც დარგის განვითარებას გრძელვადიან პერსპექტივაში განიხილავს.

„ანგარიშში საუბარია ისეთ დადებით შედეგებზე, როგორებიცაა ჰაერის პორტალის შექმნა, გარემოსდაცვითი მიმართულებით პოლიტიკის არსებობა, მათ შორის, ტყის კოდექსი, რომელიც სამინისტროში შემუშავდა, საქართველოს მთავრობამ დაამტკიცა და პარლამენტშია გადაგზავნილი; აკვაკულტურისა და მეთევზეობის მიმართულებით გაუმჯობესებული კანონმდებლობა, სურსათის უვნებლობის ეროვნულ სტრატეგიასა და ფიტოსანიტარიის კუთხით სტრატეგიულ დოკუმენტზე, რომელიც 2020 წელს დამტკიცდება. ანგარიშში და-

დებითად არის შეფასებული ის ნაბიჯები, რომლებიც მთავრობამ ნარჩენების მართვის მიმართულებით, მათ შორის, მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების პრინციპის დანერგვისთვის გადადგა.

ანგარიშში ხაზგასმულია ევროკავშირის მხრიდან მხარდაჭერა, მათ შორის, ENPARD-ის და EU4Environment მიმდინარე პროექტები, რაც ხელს უწყობს ევროპულ ქვეყნებთან სავაჭრო ურთიერთობების და გარემოსდაცვითი კუთხით პასუხისმგებლიანი დამოკიდებულების გაუმჯობესებას“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა

ლევან დავითაშვილი: „საქართველოს აგრარული სექტორის განვითარებისთვის აშშ-თან და ისრაელთან მჭიდრო თანამშრომლობას ვაგრძელებთ“

აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოსა (USAID) და ისრაელის სახელმწიფო განვითარების საერთაშორისო თანამშრომლობის სააგენტოს (MASHAV) შორის ურთიერთგაგების მემორანდუმი გაფორმდა.

მემორანდუმს ხელი აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) ადმინისტრატორის მოადგილემ, ბონი გლიკმა და ისრაელის საგანგებო და სრულუფლებიანმა ელჩმა საქართველოში, რან გიდორმა მოაწერეს.

მემორანდუმი საქართველოს, ამერიკასა და ისრაელს შორის გლობალური პარტნიორობის გაძლიერებას ითვალისწინებს. მემორანდუმის ფარგლებში განხორციელებული აქტივობები და თანამშრომლობა საქართველოში სოფლის მეურნეობის დარგში შემოსავლების ზრდას, სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის კეთილდღეობის გაუმჯობესებას და, შესაბამისად, ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას შეუწყობს ხელს.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა მადლობა გადაუხადა აშშ-სა და ისრაელს ხანგრძლივი, პარტნიორული თანამშრომლობისთვის და აღნიშნა, რომ მემორანდუმი საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარებაში დაეხმარება.

„აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) ადმინისტრატორის მოადგილე, ბონი გლიკი არის ყველაზე მაღალი რანგის სტუმარი, რომელიც 2008 წლის შემდგომ იმყოფება საქართველოში. მისი ვიზიტი ადასტურებს ჩვენი სტრატე-

გიული პარტნიორობის, აშშ-ის მხარდაჭერას საქართველოს პოლიტიკის მიმართ. სოფლის მეურნეობის მიმართულებით ჩვენ გვაკავშირებს მჭიდრო, მრავალწლიანი თანამშრომლობა როგორც აშშ-თან, ისე ისრაელის სახელმწიფოსთან. დღეს გაფორმებული მემორანდუმი მნიშვნელოვანი წინაპირობაა იმისა, რომ ამერიკელი და ებრაელი ექსპერტები ცოდნასა და გამოცდილებას გაგვიზიარებენ აგრარულ სფეროში“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

„სამმხრივი პარტნიორობის ფარგლებში განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა სოფლის მეურნეობასა და ტურიზმს. ეს ორი სფერო არის საქართველოს ეკონომიკისთვის გადამწყვეტი. ჩვენ ვგეგმავთ, რომ ავიღოთ ჩვენი და ისრაელის ინოვაციები და მოვძებნოთ საქართველოსთვის მათი გაზიარების გზები. ამის მიზანია საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო წარმოების გაზრდა და ასევე, სასოფლო-სამეურნეო ჩართულობის გაძლიერება გლობალურ ეკონომიკაში“, - განაცხადა ბონი გლიკმა.

„27 წლის განმავლობაში დავატრენინგეთ 1500-ზე მეტი ქართველი სხვადასხვა თემზე. დღევანდელი ურთიერთგაგების მემორანდუმი ამ სამმხრივი თანამშრომლობის გასაღრმავებლად შეიქმნა, რომელიც საქართველოს, ამერიკასა და ისრაელს შორის გაფორმდა, რათა ამ ყველაფერს მიეცეს მუდმივი სახე. ჩვენი მიზანია, სამმხრივი თანამშრომლობა გააფართოვოთ და გასცდეს სოფლის მეურნეობის სფეროს, მოვიცვათ საქართველოსთვის მნიშვნელოვანი ყველა სფერო“, - განაცხადა რან გიდორმა.

ლევან დავითაშვილი დონორთა ყოველწლიურ კონფერენციაში მონაწილეობდა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ლევან დავითაშვილი დონორთა ყოველწლიურ კონფერენციას დაესწრო. კონფერენცია საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა გიორგი გახარიამ გახსნა.

ფორუმის ფარგლებში, მინისტრმა მთავრობის წევრებთან ერთად, მონაწილეობა მიიღო პანელურ დისკუსიაში, სადაც დიპლომატიური კორპუსისა და დონორი ორგანიზაციების წარმომადგენლების შეკითხვებს უპასუხა.

ლევან დავითაშვილმა მადლობა გადაუხადა დონორებს განვითარებაზე ორიენტირებული თანამშრომლობისთვის და აღნიშნა, რომ მიუხედავად მძიმე მემკვიდრეობისა, ბოლო წლების განმავლობაში სახელმწიფოსა და საერთაშორისო პარტნიორობის მხარდაჭერით, როგორც სოფლის მეურნეობის, ისე გარემოს დაცვის მიმართულებით მნიშვნელოვანი წინსვლა და პოზიტიური შედეგები არსებობს.

„ტყესა და ტყის რესურსს საქართველოსთვის განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს როგორც ეკონომიკური, ისე ეკოლოგიური თვალსაზრისით. ჩვენ აქტიურად ვმუშაობთ ტყის მდგრადი მართვის უზრუნველყოფისთვის. გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის

საზოგადოების (GIZ) აქტიური მხარდაჭერით შევიმუშავეთ ტყის ახალი კოდექსის კანონპროექტი, რომელიც ტყის მდგრადი მართვის პრინციპების შესაბამისად, ქმნის სამართლებრივ საფუძველს ტყის მართვის პრაქტიკის მოდერნიზებისთვის. ჩვენ გვაქვს ამბიციური გეგმები ტყის აღდგენა-გაშენების, განახლების და ტყით-სარგებლობის კუთხით. საერთაშორისო ვალდებულების შესაბამისად, აქტიურად ვმუშაობთ კლიმატის ცვლილებებთან ადაპტაციის, სასათბურე აირების ემისიების შემცირებაზე.

მნიშვნელოვანი ღონისძიებები ხორციელდება სოფლის მეურნეობის და სოფლის განვითარების ხელშეწყობისთვის. აქტიური მუშაობა მიმდინარეობს სოფლად ადგილობრივი თემების განვითარების და ექსტენციის სამსახურების გაძლიერების მიმართულებით. მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით, მნიშვნელოვანი პროექტები განხორციელდა მელიორაციის კუთხით. მალე დასრულდება მუშაობა მინის რეფორმაზე. შემუშავდა მინასთან დაკავშირებული კანონმდებლობა. უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენ გვაქვს გრძელვადიანი სტრატეგიული გეგმა როგორც სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების, ისე გარემოს დაცვის მიმართულებით და ვფიქრობ, დონორების მხარდაჭერით, შედეგები კიდევ უფრო ხელშეწყობს და მასშტაბური იქნება“, - აღნიშნა ლევან დავითაშვილმა.

ღონისძიებაში საქართველოს მთავრობის წევრები, პარლამენტის თავმჯდომარე და დეპუტატები, დიპლომატიური კორპუსის და საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების წარმომადგენლები მონაწილეობდნენ.

პროექტი „FinExCoop საქართველო“ მცირე კომერციულ მეურნეობებსა და კოოპერატივებს დაეხმარება

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში პროექტის „ფინანსური და საექსტენციო და კოოპერატიული ხელშეწყობა საქართველოს ფერმერებისთვის“ (FinExCoop საქართველო) მმართველი კომიტეტის რიგით მეორე შეხვედრა გაიმართა.

მინისტრის მოადგილემ აღნიშნა, რომ გამოწვევად რჩება მინის მიზნობრივი დანიშნულების განსაზღვრა და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების აღრიცხვა, რისთვისაც სამინისტროში მინის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტო შეიქმნა.

FinExCoop პროექტის ხელმძღვანელმა, კრისტოფ კორდონიერმა, პრეზენტაციის სახით, საქართველოში ამ ეტაპისთვის არსებული პროექტის მიღწევები და მომავალი მიზნები წარადგინა, რომელიც საშუალო ფერმერულ მეურნეობებს განვითარებისთვის მძლავრი ბაზის შექმნაში ეხმარება.

შეხვედრის ბოლოს ფრანკფურტის ფინანსებისა და მენეჯმენტის სკოლის პროექტების უფროსმა ხელმძღვანელმა, ჯანსუ კარტაიმ და სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების სააგენტოს (ARDA) დირექტორის მოადგილემ, არჩილ ბუკიამ, პროექტის წარმატებით განხორციელების მიზნით, ურთიერთგაგების მემორანდუმს მოაწერეს ხელი.

პროექტი დაფინანსებულია ევროკავშირის სამეზობლო პროგრამის სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარებისთვის (Enpard) ფარგლებში და L Agence Francaise de Developpement (AFD) მიერ. პროექტს ახორციელებს ფრანკფურტის ფინანსებისა და მენეჯმენტის სკოლა მერსი ქორფსთან, სოფლის განვითარება მომავალი საქართველოსთვის (RDFG) და CHambre dAgriculture du Loiret ერთად.

შეხვედრას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილე, გიორგი ხანიშვილი, მინისტრის მოადგილე ხატია წილოსანი და ევროკავშირის დელეგაციაში სოფლის მეურნეობის, მეთევზეობის და სურსათის უვნებლობის პროგრამის მენეჯერი, ჟორჟ დეუ უძღვებოდნენ.

პროექტი მიზნად ისახავს მცირე კომერციული მეურნეობებისა და სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისთვის დაფინანსებაზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებას.

მინისტრის მოადგილემ, ხატია წილოსანმა სოფლის მეურნეობის მიმართულებით არსებულ გამოწვევებზე გაამახვილა ყურადღება. საუბარი შეეხო სამინისტროში განხორციელებულ სტრუქტურულ ცვლილებებს, რომლის შედეგადაც სამინისტროს სისტემაში სოფლისა და სოფლის განვითარების სააგენტო (ARDA) შეიქმნა. სააგენტო სოფლის მეურნეობის განვითარების მხარდაჭერის, ფერმერთა პროფესიული განათლების, ექსტენციის სისტემის გაძლიერების და ფერმერთა რეგისტრაციის მიმართულებებზე იმუშავებს.

გიორგი ხანიშვილი თხილის მწარმოებელთა ასოციაციის ყოველწლიურ კონფერენციას დაესწრო

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილე გიორგი ხანიშვილი ზუგდიდში, თხილის მწარმოებელთა ასოციაციის ყოველწლიურ კონფერენციას დაესწრო. ღონისძიებაზე მეთხილეობის დარგში არსებული ვითარება განიხილეს და 2019 წლის შედეგები შეაჯამეს.

გიორგი ხანიშვილმა მადლობა გადაუხადა ასოციაციას და ფერმერებს ერთობლივი, აქტიური საქმიანობისთვის, რის შედეგადაც, გასულ წელს თხილის მოსავალი მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. შედეგად, გაიზარდა თხილის ფასი და ფერმერების შემოსავალი. მინისტრის პირველმა მოადგილემ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ აზიური ფაროსანას წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები და დარგის განვითარების ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამები მიმდინარე წელსაც გაგრძელდება.

ნხორციელდა. ვფიქრობ, რომ მიმდინარე წელს, ღონისძიებებში ჩართული ფერმერების რიცხვი გაიზარდება, რაც შესაძლებელს გახდის მივიღოთ კიდევ უფრო ხარისხიანი მოსავალი და მეტი შემოსავალი. მავნებლებთან ბრძოლის მიმართულებით სახელმწიფოსა და ფერმერების ერთობლივი, კოორდინირებული საქმიანობით, ჩვენ მივაღწევთ უფრო დიდ წარმატებას, რაც საბოლოოდ, მეთხილეობის დარგის განვითარებას და ქართული თხილის ექსპორტის ზრდას შეუწყობს ხელს“, - აღნიშნა გიორგი ხანიშვილმა.

სამეგრელო-ზემო სვანეთის სახელმწიფო რწმუნებულმა, ალექსანდრე მონერელიამ ხაზგასმით აღნიშნა მეთხილეობის დარგში სახელმწიფოსა და კერძო სექტორის ერთობლივი ძალისხმევით მიღწეული პროგრესი.

ღონისძიებას სურსათის ეროვნული სააგენტოს, სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების სააგენტოს, ადგილობრივი თვითმმართველობის, აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) წარმომადგენლები, ასევე ასოციაციის 1500-მდე წევრი - თხილის გადამამუშავებლები, ექსპორტიორები და ფერმერები ესწრებოდნენ.

კონფერენცია, მეთხილეთა ასოციაციის ორგანიზებით და USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამისა და კომპანიის FERRERO მხარდაჭერით გაიმართა. უნდა აღინიშნოს, რომ მეთხილეთა ასოციაცია 15 000 ფერმერს აერთიანებს.

ENPARD-ის ფარგლებში სამინისტროს მიერ განხორციელებული სამუშაოები წარმატებულად შეფასდა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ, ხატია წილოსანმა ევროპის სამეზობლო პროგრამა სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარებისთვის (ENPARD) მუდმივმოქმედი კომიტეტის რიგით 22-ე შეხვედრა მისასალმებელი სიტყვით გახსნა.

სოფლის მეურნეობისა და სურსათის უვნებლობის საკითხებში, ჟორჟ დეუმ სამინისტროს მიერ განხორციელებული სამუშაოები წარმატებულად შეაფასა და ENPARD-ის IV ფაზის დაწყების შესაძლებლობაზე ისაუბრა.

მინისტრის მოადგილემ შეხვედრის მონაწილეებს „მინის მდგრადი მართვის და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტოს“, ასევე, გეოგრაფიული აღნიშვნებისა და აკვავულტურის შესახებ შემუშავებული კანონპროექტების შესახებ მიანოდა ინფორმაცია.

შეხვედრას საქართველოში ევროკავშირის წარმომადგენლობის სოფლის განვითარების, სამოქალაქო დაცვის და კრიზისების მართვის პროგრამის მენეჯერი ქეთევან ხუციშვილი, ENPARD-ის კონსორციუმის წევრები, საერთაშორისო და დონორი ორგანიზაციების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

შეხვედრაზე ხატია წილოსანმა ყურადღება გაერთიანებული დოკუმენტის - „საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების 2021-2027 წლების სტრატეგია“ მნიშვნელობაზე გაამახვილა და პარტნიორ ორგანიზაციებს მადლობა გადაუხადა მხარდაჭერისთვის.

შეხვედრაზე საუბარი შეეხო ENPARD-ის II და III ფაზის ფარგლებში შესრულებულ ვალდებულებებს. საქართველოში ევროკავშირის წარმომადგენლობის ატაშემ

ლევან დავითაშვილი: „კომპანია RMG გარემოსდაცვითი მიმართულებით სამინისტროს მიერ გაცემული ვალდებულებების ძირითადი ნაწილის შესრულებას 2020 წელს დაასრულებს“

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ლევან დავითაშვილი, პარლამენტის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტის თავმჯდომარესთან, ნინო წილოსანთან და ქვემო ქართლის რეგიონში გარემოს დაბინძურების შემსწავლელ სამუშაო ჯგუფის წევრებთან ერთად, კაზრეთში, RMG -ის მიერ გარემოსდაცვითი ღონისძიებების შესრულების სამუშაოებს გაეცნო.

„კომპანია აქტიურად მუშაობს სახელმწიფოს მიერ დაკისრებული ვალდებულებების შესრულებაზე, მნიშვნელოვანი კრიტიკული წერტილების გამოსწორებაზე. სამინისტროს გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტმა ჩაატარა ინსპექტირება. ჩვენი სპეციალისტების მიერ ხორციელდება მუდმივი მონიტორინგი. დღეს ადგილზე ვნახეთ იმ სამუშაოების შედეგები, რომელიც კომპანიაში ეკოლოგიური მდგომარეობის გამოსწორებისთვის ჩატარდა. ვფიქრობთ, რომ კრიტიკული საკითხების ძირითადი ნაწილი 2020 წელს მოგვარდება“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

„ბოლო 2 წლის განმავლობაში მნიშვნელოვანი ცვლილებები განხორციელდა შრომის უსაფრთხოებისა და გარემოს დაბინძურების აღმოფხვრის კუთხით, რაც სახელმწიფოსა და კერძო კომპანიას შორის თანაშრომლობის ფორმატში საკითხების გადაჭრის საუკეთესო მაგალითია“, - განაცხადა ნინო წილოსანმა.

როგორც საყდრისის კომიტეტის ხელმძღვანელმა, ნინო ბურჭულაძემ აღნიშნა, კომპანიამ რთული სამუშაოების შესრულება შეძლო.

„ბოლო წელიწადნახევარია საყდრისის კომიტეტმა მუხლჩაუხრელად იშრომა საპარლამენტო სამუშაო ჯგუფის ფორმატში. ძალიან რთული პერიოდი გვექონდა, თუმცა ეს შედეგები ნამდვილად ღირდა. ჩვენ ბოლო წელიწადნახევრის განმავლობაში ვახორციელებდით და მომავალშიც განვახორციელებთ მუდმივ მონიტორინგს კომპანიის საქმიანობაზე, თვალს ვადევნებთ გარემოს დაცვის სამინისტროს მიერ დადგენილ მინერალობების შესრულებას. კომპანიის მიერ შესრულებული სამუშაოების ეფექტიანობის შესახებ დასკვნების გაკეთების საშუალება გაზაფხულზე იქნება შესაძლებელი“, - განაცხადა ნინო ბურჭულაძემ.

აღსანიშნავია, რომ სამინისტროს მიერ კომპანიისთვის განსაზღვრული ვალდებულებების ძირითადი საკითხები წყალდაცვით ღონისძიებებს უკავშირდებოდა.

RMG-მ, სამინისტროს მიერ დადგენილ ვადებში, მოაწყო სადრენაჟე სისტემები, დაასრულა წყლის გამწმენდი ნაგებობების მშენებლობა, რის შედეგად, მდინარე კაზრეთულას, მაშვერასა და ფოლადაურის დაბინძურების წყარო აღკვეთა. ასევე დაასრულა მტვერდამჭერი სისტემის მოწყობა, რაც კომპანიის საქმიანობიდან გარემოზე მიყენებული ზიანის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან დამაბინძურებელს წარმოადგენდა.

„კომპანიამ შეძლო და შეასრულა მასზე დაკისრებული ვალდებულებების დიდი ნაწილი. წლევიანდელ წელს დასრულდება განმედიით ნაგებობების მშენებლობა და მდინარეების დაბინძურება სრულად აღმოიფხვრება“, - განაცხადა კომპანიის აღმასრულებელმა დირექტორმა, თორნიკე ლიპარტიამ.

ნინო თანდილაშვილი თურქეთის სახელმწიფო მეტეოროლოგიური სამსახურის გენერალურ დირექტორს შეხვდა

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე ნინო თანდილაშვილი თურქეთის სახელმწიფო მეტეოროლოგიური სამსახურის გენერალურ დირექტორს, ვოლკან კოსკუნის შეხვდა.

წყალმოვარდნების შესახებ ადრეული გაფრთხილებების მომზადება და საქართველოს ტერიტორიაზე ატმოსფეროს მაღალ ფენებში მტვრის გადმოტანის შესაძლებლობის პროგნოზირება.

აღსანიშნავია, რომ თურქეთის მეტეოროლოგიური სამსახური ერთ-ერთი მოწინავე რეგიონში.

მეტეოროლოგიური სამსახურის გენერალურმა დირექტორმა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და გარემოს ეროვნული სააგენტოს წარმომადგენლებს, გასულ წელს გამართულ

მსოფლიო მეტეოროლოგიურ კონგრესზე, თურქეთის მეტეოროლოგიური სამსახურის მსოფლიო მეტეოროლოგიური ორგანიზაციის სასწავლო ცენტრის სტატუსის მინიჭებაში მხარდაჭერისთვის მადლობა გადაუხადა.

როგორც შეხვედრაზე აღინიშნა, თურქეთის მეტეოროლოგიურ ცენტრებში, გარემოს ეროვნული სააგენტოს ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტის რამდენიმე სპეციალისტმა უკვე აიმაღლა კვალიფიკაცია; გარდა ამისა, თურქეთის მეტეოსამსახურის სპეციალისტების მიერ, საქა-

რთველოში სინოპტიკური პროდუქციის ვიზუალიზაციის თანამედროვე თურქული სისტემა დაინერგა.

შეხვედრას თურქეთის სახელმწიფო მეტეოროლოგიური სამსახურის გენერალური დირექტორის მოადგილე, მუსტაფა კელიკი, მეტეოროლოგიური სამსახურის საერთაშორისო ურთიერთობების დეპარტამენტის დირექტორი, მურატ ალთიიოლარი, გარემოს ეროვნული სააგენტოს უფროსი, ანდრო ასლანიშვილი და სამინისტროს სისტემაში შემავალი შესაბამისი უწყების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

სახელმწიფოს მხარდაჭერით, საქრთავორისო გამოფენაში „მწვანე კვირეული 2020“ 16 ქართული კომპანია მონაწილეობს

ბერლინში მასშტაბური საქრთავორისო გამოფენა „მწვანე კვირეული 2020“ (Grüne Woche 2020) ოფიციალური ცერემონიით გაიხსნა. გამოფენის გახსნას საქრთველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე ხატია წილოსანი მონაწილე ქვეყნების დელეგაციის წევრებთან ერთად დაესწრო.

სა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ, ხატია წილოსანმა შეხვედრები გამართა ლიეტუვას რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილესთან, ევალდას გუსტასთან, ესტონეთის რესპუბლიკის სოფლის საკითხთა მინისტრთან არვო ალერთან, ბელარუსის რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობისა და სურსათის მინისტრთან, ანატოლი ხოტკოსთან და აღნიშნული ქვეყნების დელეგაციების წევრებთან.

გამართულ შეხვედრებზე აღინიშნა, რომ ქვეყნებს შორის არსებული თანამშრომლობა მომავალშიც გაგრძელდება და მხარეები წარმატებულ გამოცდილებას გააზიარებენ. საუბარი შეეხო ფიტოსანიტარიის, ვეტერინარიის, თესლისა და სარგავი მასალების სერტიფიცირების და ირიგაციის მიმართულებებს.

საქრთველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მხარდაჭერით, გამოფენაში 16 ქართული კომპანია მონაწილეობდა. ქართულ სტენდზე წარმოდგენილი იყო ქართული ღვინო, ჭაჭა, თაფლი, ლიმონათი, ნატურალური წველები, ჩაი, მშრალი ხილი.

გამოფენის ფარგლებში, გარემოს დაცვი-

ნარინჯისფერი რთველი დასრულდა

2019 წელი საქრთველოში მანდარინის განსაკუთრებულად მაღალი ხარისხის მოსავალით გამოირჩეოდა. ექსპორტმა, გასული წლის სექტემბერ-იანვრის თვეში, 31 ათასი ტონა შეადგინა, რაც 5%-ით აღემატება 2018 წლის ანალოგიური პერიოდის მაჩვენებელს.

ექსპორტი განხორციელდა:
რუსეთში (20.0 ათასი ტ)
უკრაინაში (5.2 ათასი ტ)
სომხეთში (4.4 ათასი ტ)
ბელარუსში (319 ტ)
ყაზახეთში (140 ტ)
ყირგიზეთში (58 ტ)
საექსპორტო ქვეყნებს წელს დაემატა:
სლოვენია
მოლდოვა
ლიეტუვა
პოლონეთი
ყატარი
სინგაპური

მდგომარეობით 10 ათასი ტონა შეადგინა. აღსანიშნავია, რომ წლევედელი მოსავლის მაღალი ხარისხი დიდწილად განაპირობა აზიური ფაროსანას წინააღმდეგ სახელმწიფოს მიერ გატარებულმა მასშტაბურმა ღონისძიებებმა. ბრძოლის პროგრამის ფარგლებში, ნარგავებში ჩატარდა პრევენციული ღონისძიებები - თერმული ნისლით დამუშავდა ტერიტორიები, რამაც მინიმუმამდე შეამცირა მავნებლის მიერ ციტრუსის კულტურის დაზიანება.

ნარინჯისფერი რთველის ორგანიზებულად ჩატარების მიზნით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და აჭარის მთავრობის ხელშეწყობით, აქტიურად მუშაობდა ციტრუსის რეალიზაციის საკოორდინაციო შტაბი, რომლის ფუნქციონირების ძირითადი მიზანი მანდარინის ჩაბარების პროცესის შეუფერხებელი მიმდინარეობის უზრუნველყოფა იყო.

საჭირო ინფორმაციის ოპერატიულად მიწოდებად, მოქმედებდა საქრთველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ცხელი ხაზიც (1501).

პროდუქციის მაღალი ხარისხი პირდაპირპროპორციულად განაპირობებდა მაღალ საბაზრო ფასს. მანდარინზე საბითუმო ფასი 0.6-დან 2.0 ლარამდე იყო.

სამრეწველო გადამამუშავებისთვის, ქარხნების მიერ მიღებული არასტანდარტული მანდარინის რაოდენობამ, 19 იანვრის

JICA-ს მხარდაჭერით სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისათვის ტექნიკური დახმარების პროგრამა შემუშავდება

სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების სააგენტოს დირექტორი ილია თამარაშვილი იაპონიის საქრთავორისო თანამშრომლობის სააგენტოს (JICA) საქრთველოს ოფისის მუდმივ წარმომადგენელს, იუკიჰო ეჯირის და სასოფლო-კოოპერატივების ექსპერტს, ტერუნუმა ჰიროშის შეხვდა.

შეხვედრაზე მხარეებმა კოოპერაციის შესახებ იაპონური გამოცდილების გაზიარებისა და სამომავლო თანამშრომლობისთვის პრიორიტეტული მიმართულებები განიხილეს.

საქრთველოში არსებული სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების მიმართულებებით რეკომენდაციები შემუშავდება. კოოპერატივების საჭიროებებს იაპონელი ექსპერტების ჯგუფი შეისწავლის. თანამშრომლობის მიზანია ბიზნესზე ორიენტირებული სასოფლო-სა-

მეურნეო კოოპერატივის მოდელის შექმნის შესაძლებლობის შესწავლა, რომლის დასრულების შემდეგ, მომზადდება რეკომენდაციები. ტექნიკური დახმარების ფარგლებში გათვალისწინებულია სასწავლო ტურების ორგანიზება იაპონიაში.

დღეის მდგომარეობით, რეგისტრირებულია 1044 სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი, რომელიც 10 739 მეპაიეს აერთიანებს.

სასოფლო-სამეურნეო დარგში კოოპერაციის მხარდაჭერა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა. რაც გულისხმობს მცირე ფერმერთა გაერთიანებით, მათი ძალებისა და რესურსების კონსოლიდაციით ბიზნესზე ორიენტირებული სუბიექტების ჩამოყალიბების ხელშეწყობას.

სასოფლო-სამეურნეო მიმართულებით კოოპერაცია აგრარული პროდუქციის წარმოების ზრდას, თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და სტანდარტების დანერგვას და, შედეგად, სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის ეკონომიკურ გაძლიერებას უწყობს ხელს.

„საქმიანი ეზო“ საქრთველოს მუნიციპალიტეტებში

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინიციატივით, საქრთველოს თითქმის ყველა მუნიციპალიტეტში ე.წ. „საქმიანი ეზო“ მოეწყობა. სამცხე-ჯავახეთის რეგიონში - ასპინძაში, ადიგენსა და ბორჯომში მიმდინარე სამუშაოებს ეროვნული სატყეო სააგენტოს უფროსის მოადგილე დავით ალადაშვილი ადგილზე გაეცნო.

ტყითარებლობის პროცესის გაუმჯობესების მიზნით, ეროვნული სატყეო სააგენტო ხე-ტყის დამზადების პრაქტიკას ცვლის. სოციალური ჭრები ეტაპობრივად გაუქმდება, სააგენტო ორგანიზებულად განახორციელებს ხე-ტყის დამზადებას, დახარისხებას და დასაწყობებას „საქმიანი ეზოებში“. აღნიშნული ცვლილება გაუადვილებს მოსახლეობას და კერძო სექტორს ხე-ტყის შექმნას და ტრანსპორტირებას, მათთვის სასურველ პერიოდში.

მოსახლეობის სათბობი შემთხვევით დაკმაყოფილების გარდა, რაც ამ ეტაპზე სოციალური ჭრების ფარგლებში ტყეკაფების გამოყოფას გულისხმობს, სააგენტო აგრძელებს საკუთარი ძალებით, კერძო სექტორის ჩართულობით, ორგანიზებული ხე-ტყის დამზადების სამუშაოებს ყველა რეგიონში.

ამჟამად სამუშაოები 11 ობიექტზე მიმდინარეობს. (კახეთში - ლაგოდეხი, დედოფლისწყარო, თელავი, გურჯაანი, საგარეჯო; იმერეთში - ზესტაფონი, სამცხე-ჯავახეთში - ბაკურიანი, ბორჯომი, ნაღვერი, ასპინძა, ჩორჩანა).

წლის ბოლომდე, ქვეყნის მასშტაბით, სულ 26 „საქმიანი ეზო“ მოეწყობა. შედეგად, ტყითარებლობა მერქნული რესურსის დამზადების მიზნით, განხორციელდება გაცილებით ეფექტიანად, შემცირდება ტყეზე უარყოფითი ზემოქმედება, ასევე, არსებითად შემცირდება უკანონო ჭრების რისკები.

გზა ტრადიციული პროდუქტიდან წარმატებულ ბრენდამდე

დუშეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ბარისახოში მოქმედი სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი „არაგველები“ 5 ადგილობრივ ფერმერს აერთიანებს. სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივი 2014 წლიდან საქმიანობს.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის „არაგველები“ ძირითადი საქმიანობა ტყის არამერქნული პროდუქტების შეგროვება, გადამუშავება და მცენარეული ჩაის წარმოებაა.

კოოპერატივი ადგილობრივი, ველურად მზარდი მცენარეებისაგან ცხრა სახეობის მცენარეულ ჩაის აწარმოებს. ნედლეულის გადამამუშავებელი საწარმო დუშეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ბარისახოში მდებარეობს, საწარმო სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივს სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების ევროპის სამეზობლო (ENPARD) პროგრამის ფარგლებში თანადაფინანსებით გადაეცა.

„დეკას ჩაი ხევსურული ტრადიციული პროდუქტია. მთის ბალახებისგან ჩაის დამზადება ადგილობრივებისათვის ცხოვრების წესია. კოოპერატივის წევრების სურვილი ტრადიციის გაცოცხლება და სამრეწველო წარმოების დაწყება იყო, რაც შევძლით და რეალობად ვაქციეთ. ერთი

იდეთი გაერთიანებულმა ხუთმა ადგილობრივმა, ბარისახოში, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი ჩამოვყალიბეთ და ერთობლივად მცენარეული ჩაის წარმოება დავიწყეთ. მცენარეების მოპოვებას წესების სრული დაცვით და ტრადიციების გათვალისწინებით ვახდენთ. შეგროვილი მცენარეების გადამამუშავებას ბარისახოში ჩაის საწარმოში ევროპული სტანდარტებით, ჰიგიენის და ჩაის დამზადების მკაცრი ნორმებით ვახდენთ. ტომრებიც კი, რომლებითაც მცენარეებს ვაგროვებთ, სპეციალური გვაქვს, რომ შეგროვებიდან ჩაის შეფუთვამდე ყველაფერი მაქსიმალურად ხარისხიანად გაკეთდეს. პროდუქციის ასორტიმენტი წლების განმავლობაში გავაფართოვეთ. ჩვენი პროდუქცია თბილისში რამდენიმე მაღაზიაშია ხელმისაწვდომი. კოოპერატივის ორგანიზაციული ფორმა გვეხმარება ერთობლივად გადავლახოთ წინააღმდეგობები და გადავანალიზოთ რესურსები, რაც წარმოების განვითარებაში ეხმარება“, - აცხადებს სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივ „არაგველების“ თავმჯდომარე, ნათია ფსუტური.

2019 წელს, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის „არაგველების“ „დეკას ჩაის“ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მარკეტინგული საბჭოს მიერ „ქართული ხარისხის ნიშანი“ მიენიჭა.

ოჯახური ტრადიციიდან ბიზნესსაქმიანობამდე

29 წლის დავით ფიცხელაურისთვის მეღვინეობა ოჯახურ ტრადიციას წარმოადგენს. განათლებით აგროტექნოლოგია და მრავალი წელია სოფლის მეურნეობის დარგშია დასაქმებული.

გამომდინარე იქიდან, რომ მისი ოჯახი მრავალი წელია აყენებს ღვინოს ტრადიციული მეთოდით, მას საკუთარი ბიზნესის დაწყებამდეც ჰქონდა დაგროვილი გარკვეული ცოდნა და გამოცდილება ამ მიმართულებით. თუმცა, მას შემდეგ, რაც მარნის გაკეთების იდეა გაუჩნდა, დავითმა გაიარა სხვადასხვა ტრენინგი და კურსები კვალიფიკაციის ასამაღლებლად. 2018 წელს, შემუშავა ღვინის მარნის ბიზნესგეგმა და მოიპოვა გრანტი პროგრამის „ახალგაზრდა მენარმე“ ფარგლებში. გრანტის სახით მან 12,000 ლარი მიიღო და ქვევრები შეისყიდა, ხოლო საკუთარი თანხით ააშენა და მოაწყო შენობა სოფელ ზემო ხოდაშენში. დავითს აქვს საკუთარი ვენახი, სადაც გაშენებულია საფერავის, ქისის და რქაწითელის ჯიშის ყურძენი, თუმცა, გარკვეული რაოდენობის შესყიდვაც დამატებითაც უწევს.

პირველი მოსავალი მარანში 2019 წელს დააყენა და 2020 წლის გაზაფხულზე უკვე ბოთლებში ჩამოასხამს. მარანის და ბრე-

ნდის სახელი იქნება „დავით ფიცხელაურის ღვინის მარანი“.

მომავალში დავითი ყურძნის ახალი სახეობების დამატებას და წარმოების ზრდას გეგმავს; აპირებს დამატებით ვენახის გაშენებას, რაც საშუალებას მისცემს, უკეთ აკონტროლოს ნედლეულის და, შესაბამისად, საბოლოო პროდუქტის ხარისხიც. გარდა ამისა, დავითი გეგმავს წელს ტურისტებსაც უმასპინძლოს და ღვინის დეგუსტაციასთან ერთად, ისეთი სერვისები, შესთავაზოს, როგორცაა თონეში პურის ჩაკვრა, ჩურჩხელის ამოვლება, ტრადიციული ქართული კერძების დაგემოვნება და სხვა.

ახალგაზრდა მენარმე, სამომავლოდ, მცირე საოჯახო სასტუმროს მოწყობასაც ფიქრობს. საკუთარი ღვინის გაყიდვას დავითი ღვინის მაღაზიებსა და რესტორნებში გეგმავს. თუმცა, ძირითად აქცენტს მაინც საქსპორტო ბაზარზე აკეთებს, რისთვისაც უკვე დაწყებული აქვს მუშაობა. დავითი აპირებს აქტიური მონაწილეობა მიიღოს სხვადასხვა საერთაშორისო და ადგილობრივ გამოფენაში, რაც მას დაეხმარება პარტნიორების მოძიებას და მიზნის მიღწევაში.

სოფელ ნოსირში მდებარე სალიფსიტე მეურნეობა

24 წლის ნოდარ ხარჩილავა პროფესიით ჰიდროტექნიკური ნაგებობების, პორტებისა და სამდინარე ნაგებობების მშენებელ-ინჟინერია. მისი ოჯახი წლების განმავლობაში ფლობდა მცირე სატორე მეურნეობას, სადაც თევზის ადგილობრივი ჯიშები გამოჰყავდათ. სწორედ ოჯახის საქმიანობიდან გამომდინარე გაუჩნდა მას ინტერესი მეთევზეობის მიმართ. ნოდარმა, თავდაპირველად, აფრიკული ლოქოს წარმოება დაიწყო, შემდეგ კალმახის; დაკვირვების შემდეგ კი, ზუთხზე გადაინაცვლა, რადგან საქართველოში ზუთხის სალიფსიტე მეურნეობა არ არსებობდა, მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად კი, პროდუქტი მეზობელი ქვეყნებიდან შემოჰქონდათ.

პროგრამის „ახალგაზრდა მენარმე“ ფარგლებში, გრანტის სახით, 59,000 ლარი მიიღო და აუცილებელი დანადგარები შეიძინა, ხოლო საკუთარი თანამონაწილეობით, მის მშობლიურ სოფელ ნოსირში შენობა ააშენა. პირველ ეტაპზე, ნოდარი სამი სახეობის ზუთხის ქვირითის შემოტანას გეგმავს, ესენია: ბესტერი, სტრელეცი და ლენის ზუთხი.

ნოდარი პროდუქციის რეალიზაციის, ძირითადად, საქართველოში არსებულ ზუთხსაშენ მეურნეობებში გეგმავს, რომლებთანაც უკვე დაწყებული აქვს მოლაპარაკებები. ეს მეურნეობები, დღეისათვის, ლიფსიტებს სომხეთში ყიდულობენ.

ადგილობრივი სანაშენედან მიწოდებული ლიფსიტები ორჯერ უფრომ იაფი იქნება, რადგან ტრანსპორტირების ხარჯი მინიმალურია. გარდა ამისა, სხვა ქვეყნიდან ტრანსპორტირებისას, სიკვდილიანობის მაჩვენებელი 20-30%-ს შეადგენს, ხოლო ადგილობრივი ბაზრიდან მიწოდების შემთხვევაში, ეს

მაჩვენებელი 2%-მდე მცირდება ტრანსპორტირების მანძილისა და დროის შემცირების ხარჯზე.

სამომავლო გეგმებს რაც შეეხება, ნოდარ ხარჩილავა საქმიანობის ეტაპობრივად გაფართოებას გეგმავს. მის გეგმებში შედის სადედე მეურნეობის მოწყობაც, რაც ფერმერს საშუალებას მისცემს, ზუთხის ქვირითი ადგილზე აწარმოოს.

ახალგაზრდა ფერმერის მიერ გურიის რეგიონში დაწყებული ჩირის წარმოება

34 წლის ლაშა გოგუაძე პროფესიით ეკონომისტი; ძალიან უნდოდა თავის მშობლიურ სოფელში, ქვემო აკეთში განეხორციელებინა პროექტი, რომელიც საშუალებას მისცემდა, ადგილობრივები დაესაქმებინა და ამით სოფლის განვითარებაშიც შეეტანა საკუთარი წვლილი. გამომდინარე იქიდან, რომ გურიაში სხვადასხვა ხილის მოყვანის დიდი რესურსი არსებობს, ლაშას გაუჩნდა იდეა, ეწარმოებინა ჩირი. იდეის განხორციელებაში მას ფინანსურად პროგრამა „ახალგაზრდა მენარმე“ დაეხმარა. გრანტის სახით, რომელმაც 41,000 ლარი შეადგინა, ლაშამ საწრობი აპარატები და სამაცივრო დანადგარი შეიძინა, ხოლო საკუთარი თანხით, შენობა ააშენა და სხვადასხვა ინვენტარი იყიდა. ამ ეტაპზე, ლაშა სხვადასხვა სახის ჩირს აწარმოებს, კერძოდ: ქლიავის, იაპონური ხურმის, მანდარინის, კვივის, ვაშლის და ფორთოხლის. ნედლეულის ადგილობრივი მოსახლეობისგან ყიდულობს.

ლაშა საკუთარი პროდუქციის გაყიდვას, ძირითადად, თბილისსა და ბათუმში ბრუნდული სახელით „ბიო ლაიფი“ გეგმავს. გარდა ამისა, მას უკვე დაწყებული აქვს მოლაპარაკებები ჩირის ექსპორტთან დაკავშირებით - მან უკვე მიაწოდა ნიმუშები პოტენციურ პარტნიორებს აშშ-ში. ლაშას სამომავლო გეგმებში შედის წარმოების მოცულობის და პროდუქციის ასორტიმენტის ეტაპობრივი ზრდა, მათ შორის, კენკროვანი ხილისგან, გურიისთვის დამახასიათებელი უნიკალური ველური ჯიშებისგან ჩირის წარმოება.

დაფნის წარმოების წარმატებული ბიზნისი ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტში

თემურ ვეკუა პროფესიით საინჟინრო ეკოლოგიის სპეციალისტია. თითქმის 20 წელია, რაც სოფლის მეურნეობაში აქტიურადაა ჩართული და სხვადასხვა პროექტს ახორციელებს. თვლის, რომ, რეგიონის მასშტაბით, მცირე გადამამუშავებელი საწარმოები უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს სოფლად მცხოვრები მოსახლეობისთვის სოციალური მდგომარეობის გამოსწორების, შემოსავლის გაზრდის და საკუთარი მცირე ფერმერული მეურნეობების შექმნის სტიმულირების საქმეში.

თემურ ვეკუას თქმით, დაფნა, თხილთან ერთად, სამეგრელოს რეგიონისთვის სტრატეგიული მნიშვნელობის პროდუქტია. საქართველო, თურქეთთან და სირიასთან ერთად, მსოფლიო ბაზრებზე დაფნის ხმელი ფოთლის ერთ-ერთი ძირითადი მიმწოდებელია.

„ჯუმიტი 2014“ დაფნის გადამამუშავებელი საწარმო, სამეგრელოში, ჩხოროწყუში, 2019 წელს ამოქმედდა. თემურ ვეკუას განცხადებით, რომ არა სახელმწიფოს მხარდაჭერა, საწარმოს აშენებას საკუთარი სახსრებით ვერ შეძლებდნენ. ჯამში, თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი საწარმოს ასაშენებლად 1,500,000 ლარის ინვესტიცია განხორციელდა, საიდანაც, მენარმე, გრანტის სახით, სახელმწიფოსგან 376,000 ლარით დაფინანსდა.

საწარმო 100%-ით ექსპორტზეა ორიენტირებული; მხოლოდ წელს, 100 ტონა ნედლი დაფნის ფოთოლი აქვს გადამამუშავებული.

„ჯუმიტი 2014“- ს სამეგრელოსა და გურიაში 200-ზე მეტი ბენეფიციარი ჰყავს, მათი მცირე საოჯახო მეურნეობიდან იბარებს დაფნის ნედლ და ხმელ ფოთოლს. ჯამში, მხოლოდ 2019 წელს, ბენეფიციარებზე გაცემულმა თანხამ 326,000 ლარს გადააჭარბა. მენარმე ამაცობს, რომ საწარმოში მუდმივად 15 ადგილობრივი მაცხოვრებელი დასაქმებული და მათი რიცხვი სეზონურად ორმაგდება.

თემურ ვეკუას თქმით, ამ ეტაპზე მათი პროდუქტი წარმატებით იყიდება პოსტ საბჭოთა სივრცის რამდენიმე ქვეყანაში, თუმცა, უკვე დაწყებულია მუშაობა, საწარმოში ISO:22 000 სერტიფიკატის მისაღებად, რაც „ჯუმიტი 2014“ გზას გაუხსნის ახალი საექსპორტო ბაზრებისკენ, როგორცაა ჩინეთი, დასავლეთ ევროპა და ამერიკის შეერთებული შტატები.

კოოპერატივების განვითარების ექსპერტი ტერუნუმა ჰიროში: „დღეს ფერმერებს სჭირდებათ ბაზარზე კონკურენტულ გარემოში სიძლიერე, ამისათვის კოოპერატივი კარგი საშუალებაა“.

სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების სააგენტოსა და იაპონიის საერთაშორისო თანამშრომლობის სააგენტოს (JICA) ერთობლივი პროექტის „ბიზნესზე ორიენტირებული სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შექმნა საქართველოში“ ფარგლებში, საქართველოში ვიზიტით აზიის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების ინსტიტუტის (IDACA) სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების ექსპერტი ტერუნუმა ჰიროში იმყოფებოდა. ვიზიტის მიზანი სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარებისათვის რეკომენდაციების შემუშავებაა.

სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების სააგენტოსა და იაპონიის საერთაშორისო თანამშრომლობის სააგენტოს (JICA) ერთობლივი პროექტის „ბიზნესზე ორიენტირებული სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შექმნა საქართველოში“ ფარგლებში, საქართველოში ვიზიტით აზიის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების ინსტიტუტის (IDACA) სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების ექსპერტი ტერუნუმა ჰიროში იმყოფებოდა. ვიზიტის მიზანი სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარებისათვის რეკომენდაციების შემუშავებაა.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების უპირატესობების, იაპონიაში სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების საქმიანობის და საქართველოში მისი ვიზიტის შესახებ გაზეთის „ჩვენი სოფელი“ კითხვებს ტერუნუმა ჰიროში პასუხობს.

- იაპონია არის ქვეყანა, სადაც მნიშვნელოვნად არის განვითარებული კოოპერატივები. რა არის იაპონიაში კოოპერაციული გაერთიანებების წარმატების ფაქტორი და როგორია მათი საქმიანობა?

იაპონიამ სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების განსაკუთრებული გზა გაიარა. განსხვავებაა ის, რომ არსებობს მულტიფუნქციური კოოპერატივები, რომლებიც ორიენტირებულნი არიან საკრედიტო, მარკეტინგის, ვაჭრობის, დაზღვევის, ტურიზმის და სხვა მიმართულებებით. აღსანიშნავია, რომ კოოპერატივები ფარავენ იაპონიის მთელს ტერიტორიას, ყველა ფერმერი განეწინაურებულია კოოპერატივში. იაპონიაში კოოპერატივებში წევრობის 2 გზა არსებობს - მუდმივი წევრები, რომლებიც ჩაბმულები არიან სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობაში და ასოცირებული წევრები, რომლებიც არ არიან ფერმერები, მაგრამ იყენებენ სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის ბიზნესს, ისინი, ძირითადად, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივისგან სესხს იღებენ.

საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მასშტაბები ძალიან მცირეა. სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების უმეტესობა განვითარებულია ერთი ლიდერის მიერ, რომელიც არის ძლიერ მოტივირებული, ხოლო დანარჩენი წევრები მიყვებიან ამ ლიდერს. არის შემთხვევები, როდესაც წევრები იღებენ ხელფასს და არა მოგებას. მნიშვნელოვანია სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების წევრებს ჰქონდეთ თანაბარი უფლებები.

არსებობს სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისათვის დამხმარე პროექტები, რომლებმაც დიდი წვლილი შეიტანეს საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარებაში. თუმცა, დახმარების მასშტაბი სრულად არ ფარავს კოოპერატივების ყველა წევრის საჭიროებას, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებმა თავად უნდა განახორციელონ დამატებითი ინვესტიცია გადამამუშავებელი ობიექტების ამოქმედებისათვის.

საქართველოში, დღეისათვის, ფერმერთა მხოლოდ ერთი პროცენტი არის განეწინაურებული კოოპერატივებში. დამეთანხმებით, რომ ლიმიტირებულია თუ რის გაკეთება შეუძლია ერთ ფერმერს თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის პირობებში, ამისთვის მნიშვნელოვანია კოოპერატივი. რაც შეეხება ჩემს წინადადებას ქართველი ფერმერების მეტი პოზიტიური მონაწილეობისათვის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებში, შემიძლია გითხრათ, რომ მსოფლიოში არსებობს სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციის კიდევ ერთი ფორმა, რომელიც განსხვავდება მწარმოებლური ფორმისაგან. ესაა კოლმეურნეობა, სწორედ ეს გამოცდილება არსებობს საქართველოში. დღეს ფერმერებს სჭირდებათ ბაზარზე კონკურენტულ გარემოში სიძლიერე, ამისათვის კოოპერატივი კარგი საშუალებაა. არ არის აუცილებელი კოლექტიური მეურნეობის წარსულ გამოცდილებაზე ფიქრი, არამედ უმჯობესია, ახალი ფორმის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების პიონერები იყოთ სოფლის მეურნეობის განვითარებისა და შინამეურნეობების შემოსავლის ზრდისათვის.

ლევან მახუზა: ვცდილობთ, საქართველოში დავამკვიდროთ ყველა ის ინოვაცია, რაც მეღვინეობის ნამყვან ქვეყნებში ხარისხთან მიმართებაში გამოიყენება

საერთაშორისო ბაზრების მოთხოვნების გათვალისწინებით და კონკურენტუნარიანი ალკოჰოლიანი სასმელების წარმოების მიზნით, ღვინისა და სპირტიანი სასმელების წარმოების ტექნიკურ რეგლამენტებში ცვლილებები შევიდა. ამ თემაზე ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარე ლევან მახუზა საუბრობს.

რას ითვალისწინებს და რა მიზანს ემსახურება აღნიშნული ცვლილებები?

მეღვინეობის დარგისთვის 2019 წელი წარმატებული იყო, თუმცა 2020 წელს უფრო

მეტის მოლოდინი და ახალი ამოცანები გვაქვს. ღვინის ექსპორტის რაოდენობრივი ზრდის პარალელურად, უმნიშვნელოვანესია ქართული ღვინის ხარისხის შენარჩუნება და გაუმჯობესება. ღვინის, ასევე ყურძნისეული წარმოების სპირტიანი სასმელების წარმოების ტექნიკურ რეგლამენტებში ცვლილებები სხვადასხვა პარამეტრების თანაფარდობის განსაზღვრას ითვალისწინებს. ამისთვის მთელი 2019 წელი ვემზადებოდით, რომ 2020-ში ეს კანონმდებლობაში ჩაინეროს და გარკვეული ზღვარი დაწესდეს. თუმცა ყველა ეს ჩანაწერი, კანონქვემდებარე აქტი და ა.შ. ის მინიმუმია, რითაც ღვინის ეროვნული სააგენტო უზრუნველყოფს ღვინის ხარისხს. ყველაზე მთავარი მაინც კერძო სექტორია, ვინც პროდუქტს ქმნის. ღვინო რომ უნიკალური და მაღალი ხარისხის იყოს, ამაში კერძო სექტორი უნდა დაგვეხმაროს.

კონკრეტულად რომელ პარამეტრებს შეეხო ცვლილებები?

ცვლილებებიდან აღსანიშნავია ნახშირბადის სტაბილური იზოტოპის თანაფარდობის კონტროლი. კერძოდ, ალკოჰოლიანი სასმელების წარმომავლობის დასადგენად, უმთავრესია ნახშირბადის იზოტოპების C13 და C12 თანაფარდობის განსაზღვრა. სწორედ ამ კონკრეტული იზოტოპების თანაფარდობის შედგენით, ღვინის ეროვნულ სააგენტოს შესაძლებლობა აქვს განსაზღვროს პროდუქცია არის თუ არა ყურძნისეული წარმოების. ყველა კატეგორიის ღვინოში ნახშირბადის C13/C12 იზოტოპის თანაფარდობა უნდა შეადგენდეს არანაკლებ -30-ს და არაუმეტეს -24-ს; ალკოჰოლური სასმელების ნახშირბადის სტაბილური იზოტოპის თანაფარდობაზე შემოწმება ღვინის ეროვნულ სააგენტომ 2019 წლიდან დაიწყო. ამ დრომდე, აღნიშნული შემოწმების დროს, ქართული მხარე სარგებლობდა ევროკავშირისა და საექსპორტო ქვეყნის შესაბამისი რეგულაციებით.

ცვლილებები ასევე ითვალისწინებს ალკოჰოლური დუღილის პროცესში ყურძნის შედგენილობაში შემავალი გლუკოზისა და ფრუქტოზის თანაფარდობას. ბუნებრივად ნახევრად ტკბილ ღვინოში ფრუქტოზის მაჩვენებელი გლუკოზის მაჩვენებელს უნდა აღემატებოდეს მინიმუმ 2-ჯერ. ეს პარამეტრები განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია დაცული ადგილწარმოების დასახელების ბუნებრივად ნახევრად ტკბილ ღვინოებში: ქინძმარაული, ახაშენი, ხვანჭკარა, ტვიში, რათა დადასტურდეს, რომ ღვინო ნამდვილად ბუნებრივად ნახევრად ტკბილია და არა ხელოვნურადაა დამტკბარი.

ამასთან, „ვაზისა და ღვინის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, აკრძალულია ღვინის წარმოების ნებისმიერ ეტაპზე საქაროზას დამატება, გა-

რდა არომატიზებული ღვინისა, აგრეთვე ცქრიალა ღვინისთვის ან შუშხუნა ღვინისთვის განკუთვნილი ლიქიორისა. პროექტი გათვალისწინებული საქაროზა კი ყურძენში ბუნებრივად არსებული საქაროზაა, რომელიც ნახევრად მშრალ, ნახევრად ტკბილ და ტკბილ ღვინოში 1 გ/ლ-ზე მეტი არ უნდა იყოს, ამ მაჩვენებლისაგან განსხვავებული შედეგის არსებობის შემთხვევაში ივარაუდება, რომ ღვინოში ხელოვნურად დასატკბობად გამოყენებული იყო შაქრისგან (საქაროზასაგან) მომზადებული სიროფი.

ყველა ზემოაღნიშნული მაჩვენებლების განსაზღვრა მნიშვნელოვანია შესაძლო ფალსიფიცირების გამოსავლენად.

ვცდილობთ, საქართველოში დავამკვიდროთ ყველა ის ინოვაცია და ანალიზის მეთოდი, რაც წამყვან ინსტიტუტებში მუშავდება და მეღვინეობის განვითარებულ ქვეყნებში გამოიყენება. მათ შორის, ერთ-ერთი არის ნახშირბადის სტაბილური იზოტოპების კვლევა, რაც დღეს ერთ-ერთი მთავარი მიღწევაა.

ზემოაღნიშნული ცვლილებების მიზნით, ღვინის ეროვნულ სააგენტოში შემდეგი პროექტები მომზადდა: „ტექნიკური რეგლამენტის - ღვინის წარმოების ზოგადი წესისა და ნებადართული პროცესების, მასალებისა და ნივთიერებების ჩამონათვალის განსაზღვრის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 6 ნოემბრის №2524 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ და „ყურძნისეული წარმოების სპირტიანი სასმლის წარმოების ზოგადი წესისა და ნებადართული პროცესების, მასალებისა და ნივთიერებების ჩამონათვალის განსაზღვრის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 15 მარტის №2137 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის შესახებ.

ღვინის ექსპორტი

2019 წელს საქართველოდან მსოფლიოს 53 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 94 მლნ-მდე ბოთლი (0,75 ლ) ღვინო, რაც 9%-ით აღემატება 2018 წლის მონაცემებს. აღნიშნული მაჩვენებელი დამოუკიდებელი საქართველოს ისტორიაში რეკორდულია!

ექსპორტირებული ღვინის ღირებულებამ 240 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 2018 წლის ანალოგიურ მონაცემზე 17%-ით მეტია!

ღვინის ექსპორტის ზრდა აღსანიშნავია შემდეგ ქვეყნებში:

- მოლდოვა + 8738%
- შვედეთი + 636%
- დიდი ბრიტანეთი + 60%
- აშშ + 48%
- ლიეტუვა + 45%
- გერმანია + 40%

- ჩეხეთი + 34%
- ესტონეთი + 20%
- ნიდერლანდები + 17%
- პოლონეთი + 17%
- ჩინეთი + 2%

2019 წელს სხვადასხვა მოცულობის ღვინის ექსპორტი 341-მა კომპანიამ განახორციელა.

რეკორდულია ბრენდისა და ჭაჭის ექსპორტი - მსოფლიოს 25 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 31,6 მლნ ბოთლი (0,5 ლ) ბრენდი, რაც 58%-ით აღემატება 2018 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. ბრენდის ექსპორტით მიღებულმა შემოსავალმა 68 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა (ზრდა 67%).

მსოფლიოს 28 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 625 ათასი ბოთლი (0,5 ლ) ჭაჭა, ექსპორტის ზრდამ 48% შეადგინა. ჭაჭის ექსპორტით მიღებული შემოსავალი 1,7 მლნ აშშ დოლარს აღწევს (ზრდა 38%).

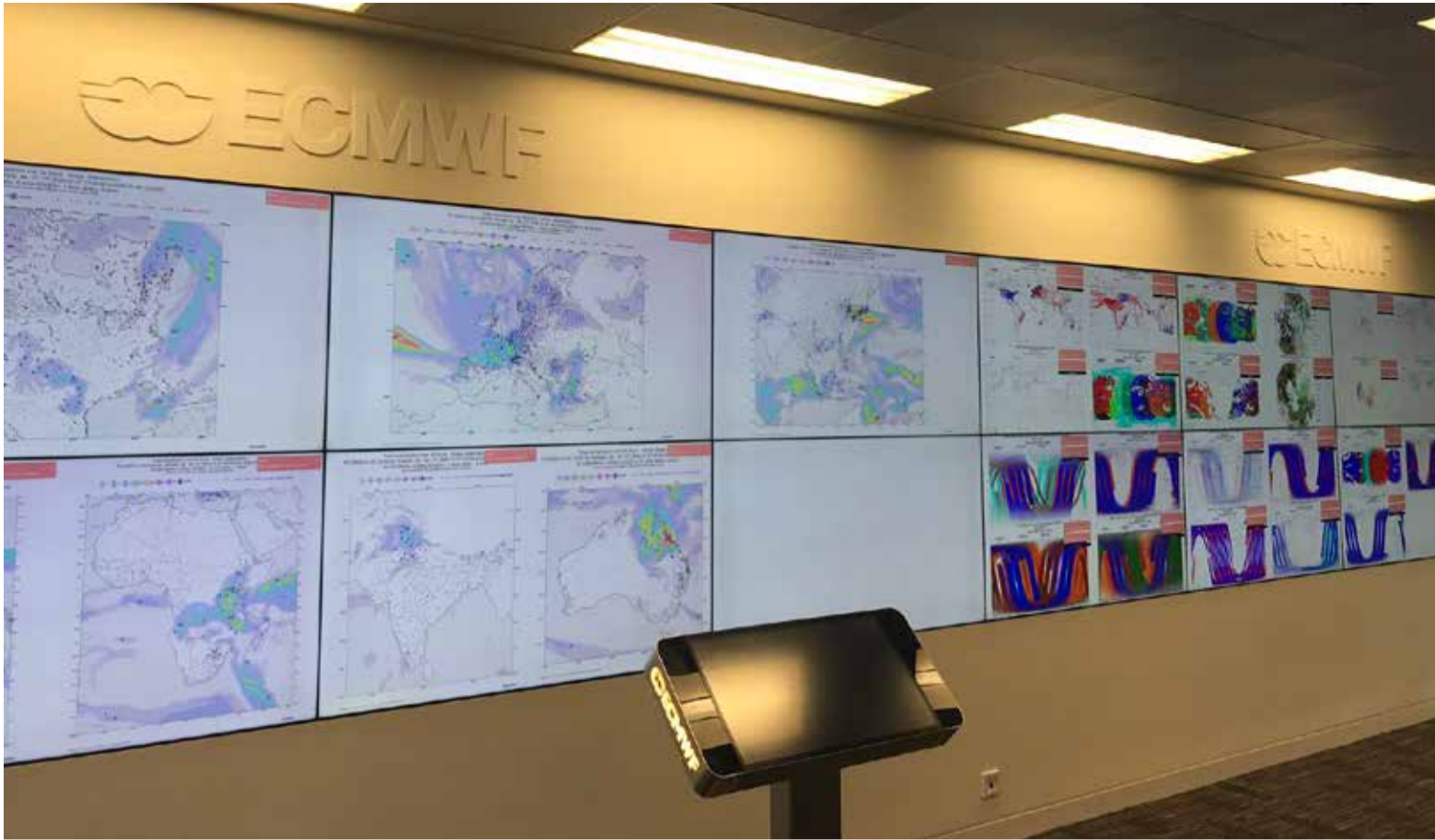
მიმდინარე წლის იანვრის თვეში, ღვინის ეროვნულმა სააგენტომ ალკოჰოლური სასმელების კომპანიებში 18 საინსპექციო კონტროლი განახორციელა. ინსპექტირებისას აღებული 55 საექსპორტო ნიმუში გადაიგზავნა აკრედიტებულ ლაბორატორიებში.

ლაბორატორიული გამოცდით დადგინდა, რომ ერთ შემთხვევაში ნიმუში არ შეესა-

ბამებოდა სერტიფიცირებისთვის წარმოდგენილ ნიმუშს, რის გამოც კომპანიას უარი ეთქვა სერტიფიკატის მიღებაზე.

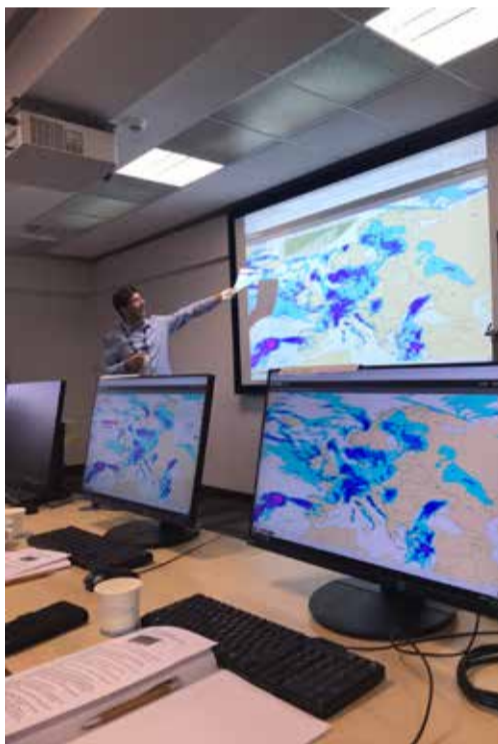
„ღვინის ეროვნული სააგენტოს სადგესტაციო კომისიამ ყურძნისეული წარმოების ალკოჰოლური სასმელების ორგანოლეპტიკური ტესტირების მიზნით, 19 დეგუსტაცია ჩაატარა. სულ წარმოდგენილი იყო 637 ნიმუში, მათგან 32 შეფასდა უარყოფითად, დანარჩენი 605 დადებითად.

საქართველო ევროპის ამინდის საშუალოვადიანი პროგნოზების ცენტრის (ECMWF - The European centre of medium-range weather forecasts) წევრი ხდება

მეტეოროლოგია, როგორც მეცნიერება სათავეს უძველესი დროიდან იღებს. ეს მიმართულება განსაკუთრებით აქტიური და პოპულარული მე-17 საუკუნიდან გახდა, მას შემდეგ, რაც გალილეო გალილეიმ და ევანჯელისტა ტორიჩელმა ბარომეტრი და თერმომეტრი შექმნეს. სწორედ ამ იარაღებით ჩატარებული დაკვირვებების შედეგად, მეტეოროლოგია სწრაფად განვითარდა და დღეს, ეს მეცნიერება განვითარების სულ სხვა საფეხურზე გადავიდა. ტექნოლოგიების განვითარებასთან ერთად, იხვეწება და ფართოვდება მიგნებები და მიდგომები აღნიშნულ სფეროში. ასევე, სწრაფად ვითარდება ახალი მიმართულებები, როგორც არის რადარული და თანამგზავრული მეტეოროლოგია, აგრომეტეოროლოგია, სამშენებლო კლიმატოლოგია და სხვა.

რაც შეეხება საქართველოს, მეტეოროლოგია სათავეს მე-19 საუკუნის დასაწყისიდან იღებს და უკვე 170 წელზე მეტია, ქვეყნის ტერიტორიაზე ამინდსა და კლიმატზე დაკვირვებებს აწარმოებს. აღსანიშნავია ისიც, რომ თითქმის 30 წელია ჩვენი ქვეყანა მსოფლიო მეტეოროლოგიური ორგანიზაციის (WMO – World Meteorological Organization) წევრი ქვეყანაა.

როგორც სახელმწიფოს, ისე დონორი ორგანიზაციების მხარდაჭერით, სადამკვირვებლო ქსელის გაფართოების მიზნით, მთელი რიგი სამუშაოები ხორციელდება. ბოლო წლებში, გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ განხორციელდა მნიშვნელოვანი ცვლილებები დარგის ტექნიკური გადაიარაღების თვალსაზრისით. დამონტაჟდა და განაახლდა მეტეოროლოგიური სადგურები, ასევე, სტიქიური ჰიდრომეტეოროლოგიური პროცესების რისკების თავიდან არიდება-შერბილების მიზნით დამონტაჟდა ადრეული გაფრთხილების სისტემები,

რაც ქვეყნის ტერიტორიაზე უფრო ზუსტი პროგნოზირების საშუალებას იძლევა.

გარდა ტექნიკური გადაიარაღებისა, დარგის განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია მუდმივად გადამზადებული კადრები. აქედან გამომდინარე საქართველოდან ამ დარგის წარმომადგენლებს ხშირად ეძლევათ საშუალება მონაწილეობა მიიღონ მსოფლიოს სხვადასხვა წამყვანი ქვეყნის მიერ ორგანიზებულ მაღალი დონის სასწავლო პროგრამებში. ამის ერთ-ერთი მაგალითია ბოლო პერიოდში, მსოფლიო ბანკის მიერ დაფინანსებული ბენეფიციარი, გარემოს ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტი დავით ლოლაძე, რომელმაც მოკლევადიანი სასწავლო კურსი „მეტეოროლოგიური პროდუქტების გამოყენება და ინტერპრეტირება“ ინგლისში, ქალაქ რედინგში მდებარე ევროპის ამინდის საშუალოვადიანი პროგნოზების ცენტრში (ECMWF - The European centre of medium-range weather forecasts) გაიარა. შეიძლება ითქვას, აღნიშნული ცენტრი მეტეოროლოგიის დარგში ერთ-ერთი წამყვანი ორგანიზაციაა, რომელშიც 34 წევრი ქვეყანაა გაერთიანებული. ECMWF

ასევე არის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი, 24 საათიანი ოპერატიული სამსახური, რომელიც წვერი სახელმწიფოებისთვის აწარმოებს და ავრცელებს ციფრული ამინდის პროგნოზებს.

„ეს არის უპრეცედენტო გამოცდილება და პრაქტიკა დარგის სპეციალისტისთვის. სასწავლო კურსი მოიცავდა, როგორც საინფორმაციო ხასიათის შეხვედრებს, ისე პრაქტიკულ და ჯგუფურ სამუშაოებს. სასწავლო პროგრამას ესწრებოდნენ ევროპის წამყვანი ქვეყნების და ორგანიზაციების მაღალკვალიფიციური სპეციალისტები. კურსი არ იყო გრძელვადიანი, მაგრამ იყო პროდუქტიული და ინფორმაციული.“

საქართველო ჯერ არ არის ორგანიზაციის წევრი ქვეყანა, ამ ფაქტმა განაპირობა განვერიანების პროცესის დაჩქარება, რაც საშუალებას მოგვცემს, ქვეყანამ მიიღოს მათი სამეცნიერო ჯგუფის მიერ დამუშავებული სხვადასხვა სინოპტიკური რიცხვითი მოდელები. ეს კიდევ უფრო გაზრდის ამინდის პროგნოზების სიზუსტეს ქვეყნის ტერიტორიაზე. აქვე აღნიშნავ, რომ გარდა სასწავლო კურსისა, ჩემი ვიზიტი მოიცავდა მათ წარმომადგენლებთან შეხვედრებს განვერიანების პროცედურებზე“, - აღნიშნა დავით ლოლაძემ.

რაც შეეხება მეტეოროლოგიის მომავალს საქართველოში, როგორც სახელმწიფოს, ისე დონორი ორგანიზაციების მხარდაჭერით, იგეგმება მრავალი საჭირო პროექტის განხორციელება, რაც ხელს შეწყობს დარგის განვითარებას და წინსვლას. მათ შორის, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პროექტია 2020 წელს, ქ. ქუთაისის მიმდებარე დაგეგმილი მეტეოროლოგიური რადარის დამონტაჟება, რომელიც დაფარავს დასავლეთ საქართველოს უმეტეს ნაწილს. ეს გაზრდის ამინდის მოკლევადიანი პროგნოზის სიზუსტეს აღნიშნულ ტერიტორიაზე.

გარემოს ეროვნული სააგენტო აქტიურად იყენებს შესაძლებლობებს კადრების გადამზადების თვალსაზრისით და აგრძელებს თანამშრომლობას სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, რაც თავის მხრივ ხელს შეწყობს დარგის უფრო მეტად განვითარებას და წინსვლას.

200 კგ-მდე მსხვილფეხა საქონლის ექსპორტზე შეზღუდვები დაწესდა

წარმოდგენილი ცვლილებები ხელს შეუწყობს მსხვილფეხა საქონლის სულადობის გაზრდას და სანაშენე საქმიანობის ხელშეწყობას, რაც დამატებითი ღირებულების ადგილზე შექმნას და მეცხოველეობისა და გადამამუშავებელ სექტორში სამუშაო ადგილების გაზრდას შეუწყობს ხელს.

მესაქონლეობის დარგის განვითარების წახალისება სახელმწიფო პოლიტიკის ერთ-ერთი მთავარი მიმართულებაა, რაშიც აქტიურად არიან ჩართულნი საერთაშორისო პარტნიორი ორგანიზაციები.

აშშ-ის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს (USDA) დაფინანსებით, ხორციელდება პროექტი „ინვესტირება უვნებელ და ხარისხიან მესაქონლეობაში (SQIL)“, რომელსაც ახორციელებს ამერიკული ორგანიზაცია Land O'Lakes Venture 37, საქართველოს ფერმერთა ასოციაციასთან და მიჩიგანის სახელმწიფო უნივერსიტეტთან პარტნიორობით. ხუთწლიანი პროექტის მიზანია მესაქონლეობის, კერძოდ კი მსხვილფეხა საქონლის რძისა და ხორცის სექტორის განვითარების ხელშეწყობა.

ასევე, დარგის განვითარების მნიშვნელოვანი საერთაშორისო მხარდაჭერაა „მერძევეობის დარგის მოდერნიზაციისა და ბაზარზე წვდომის პროგრამა“, რომელსაც სოფლის მეურნეობის განვითარების საერთაშორისო ფონდი (IFAD) ახორციელებს. პროექტი ემსახურება მერძევეობის სექტორის მოდერნიზებას, რძის ღირებულებათა ჯაჭვის თითოეული რგოლის განვითარების ხელშეწყობას.

მესაქონლეობის განვითარების და სანაშენე ჯიშების სულადობის გაზრდის მიზნით, საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, ცვლილება შევიდა №2430 დადგენილებაში „ვეტერინარულ კონტროლს დაქვემდებარებული პროდუქტების ექსპორტის დროს გამოსაყენებელი ვეტერინარული სერტიფიკატების ფორმებისა და მათი გაცემის წესის დამტკიცების შესახებ“

ცვლილების მიხედვით, 140 კგ-დან 200 კგ-მდე გაიზარდა საექსპორტო მსხვილფეხა პირუტყვის მასა. შეზღუდვა არ ვრცელდება მამრი მსხვილფეხა პირუტყვის გაყვანაზე, თუმცა ამ შემთხვევაში, ექსპორტიორი ვალდებულია წარადგინოს საქონლის ჯიშის დამადასტურებელი დოკუმენტი, რომელსაც გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი გასცემს.

ქართული თაფლის ნიმუშებში დარღვევები შემცირდა

სურსათის ეროვნული სააგენტო თაფლის ნიმუშების კვლევას ყოველწლიურად ახორციელებს. 2019 წელს, სააგენტომ, თაფლში ვეტერინარული პრეპარატებისა და სხვა ნარჩენი ნივთიერებების დადგენის მიზნით, ლატვიის სურსათის უვნებლობის, ცხოველთა ჯანმრთელობისა და გარემოს ინსტიტუტის (BIOR) ლაბორატორიაში თაფლის 100-მდე ნიმუში გადააგზავნა. ლაბორატორიული კვლევის შედეგების მიხედვით, დარღვევა დაფიქსირდა 9 ნიმუშში (ნიმუშებში აღმოჩნდა ქლორამფენიკოლი და მეტრონიდაზოლი), მაშინ როცა, 2018 წელს, 100 ნიმუშიდან დარღვევა 54-ში აღინიშნა.

სურსათის ეროვნული სააგენტოს უფროსის, ზურაბ ჩეკურაშვილის განცხადებით, თაფლის ნიმუშებში დარღვევების შემცირება სახელმწიფო პოლიტიკის და გატარებული ღონისძიებების შედეგია. „სურსათის ეროვნული სააგენტო, სახელმწიფო კონტროლის ფარგლებში, ამოწმებს თაფლის მწარმოებელ ბიზნესსუბიექტებს, მათ ინფრა-

სტრუქტურას, იღებს თაფლის ნიმუშებს. სააგენტო აქტიურად თანამშრომლობს მეფუტკრე ფერმერებთან. პრეპარატების გამოყენების წესებთან დაკავშირებით, ჩატარდა არაერთი სწავლება; მეფუტკრეებს საშუალება ჰქონდათ, გაცნობოდნენ თაფლში ზოგიერთი ნივთიერების დასაშვებ რაოდენობებსა და საერთოდ აკრძალულ ნივთიერებებს, რომლებიც ევროკავშირის სტანდარტით, მკაცრად არის განზღობილი“, - განაცხადა ზურაბ ჩეკურაშვილმა.

ადგილობრივი ბაზრის გაჯანსაღების, ფალსიფიკაციისგან დაცვის და ქართული თაფლის ექსპორტის სტიმულირების მიზნით, ევროკავშირის მოთხოვნების შესაბამისად, მომზადდა საკანონმდებლო ცვლილებები, დამტკიცდა ვეტერინარული პრეპარატების, სხვა დამაბინძურებლებისა და ნარჩენი ნივთიერებების მონიტორინგის გეგმა. 2015 წლის პირველი ივლისიდან ამოქმედდა „თაფლის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტი. ევროკომისიამ დადებითად შეაფასა საქართველოს კონტროლის სისტემა და თაფლის მწარმოებლებს საშუალება აქვთ შესაბამისი სტანდარტების დაცვის შემთხვევაში საკუთარი პროდუქცია ევროპის ბაზარზე გაიტანონ.

სახელმწიფო კონტროლს დაექვემდებარება იმ არარეგისტრირებული ფიზიკური პირების საქმიანობა, რომლებიც ორგანიზებულად ეწევიან სურსათის წარმოებას, გადამამუშავებას და რეალიზაციას

სურსათის ეროვნული სააგენტო

„მიმდინარე წლის 9 იანვრიდან ძალაში შევიდა საქართველოს მთავრობის N 14 დადგენილება „სურსათის/ცხოველის საკვების არაორგანიზებული წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე“. აღნიშნული დადგენილების თანახმად, სახელმწიფო კონტროლი არ ვრცელდება ოჯახური წარმოების სუბიექტებზე, ვინც სურსათის წარმოებას, გადამამუშავებას და რეალიზაციას არაორგანიზებულად ახორციელებს. ასეთ ფიზიკურ პირებს, სურსათის ეროვნული სააგენტოს მიერ მიენიჭება ოჯახური წარმოების სუბიექტის სტატუსი.

სახელმწიფო კონტროლს დაექვემდებარება იმ არარეგისტრირებული ფიზიკური პირების საქმიანობა, რომლებიც ორგანიზებულად ეწევიან სურსათის წარმოებას, გადამამუშავებას და რეალიზაციას.

სურსათის ეროვნული სააგენტოს უფროსის მოადგილის ვასილ ბასილაძის განცხადებით, მიღებული დადგენილება და საკანონმდებლო ბაზა სააგენტოს საშუალებას აძლევს გააკონტროლოს ის სეგმენტი, რომელიც სხვადასხვა გზით ვერ ხვდებოდა კონტროლის არეალში. დადგენილების აღსრულების მიზნით, შემოწმების პროცესი მთელი ქვეყნის მასშტაბით აქტიურად მიმდინარეობს.

- რა ღონისძიებებს ატარებს სააგენტო იმისათვის, რომ მოხდეს ამ ორი ჯგუფის გამიჯვნა?

დადგენილების აღსრულების მიზნით, შემოწმების პროცესი მთელი ქვეყნის მასშტაბით მიმდინარეობს. ეს არის უმნიშვნელოვანესი ეტაპი, რათა მოხდეს იდენტიფიცირება თუ ვინ მოექცევა სახელმწიფო კონტროლის არეალში და მნიშვნელოვანია, საზოგადოებას მიენო-

დოს სწორი ინფორმაცია. სახელმწიფო კონტროლს არ დაექვემდებარებიან ოჯახური წარმოების სუბიექტები, ვინც არაორგანიზებულად და მცირე რაოდენობით აწარმოებს სურსათს, ხოლო ის ფიზიკური პირები, ვინც ორგანიზებულად ეწევა სურსათის წარმოებას, გადამამუშავებას და რეალიზაციას, თუმცა არ არიან ბიზნესსუბიექტებად რეგისტრირებული, მათი იდენტიფიცირება და შემდგომში გაკონტროლება მოხდება.

- თუ არის განსაზღვრული პრიორიტეტული მიმართულება, რომელზეც სააგენტო ამ ეტაპზე აქცენტს აკეთებს?

ვინაიდან, ბოლო პერიოდში ფიზიკური პირების სტატუსს ამოფარებული, რეალურად კი, ორგანიზებული მწარმოებლების მიერ, გახშირდა გაურკვეველი წარმომავლობის ყველის ბაზარზე განთავსების ფაქტები, სააგენტომ აქტიურად დაიწყო იმ კვების ობიექტების შემოწმება, სადაც წარმოებაში დიდი რაოდენობით გამოიყენება ყველი, ასევე, მიმდინარეობს სწრაფი კვების ობიექტების შემოწმების პროცესი.

შემოწმების ძირითადი მიზანია, წარმოებაში გამოყენებული ყველის წარმომავლობის მიკვლევადობის დადგენა. ქვეყნის მასშტაბით, სხვადასხვა რეგიონში ჩატარებული ინსპექტირებების შედეგად, გამოვლინდნენ არარეგისტრირებული სუბიექტები, რომლებიც სანიტარიულ-ჰიგიენური ნორმებისა და უვნებლობის სხვა მოთხოვნების დარღვევით ახორციელებდნენ ყველის წარმოება-რეალიზაციას. აღნიშნული კონტროლის საფუძველზე შეიქმნება საინფორმაციო ბაზა, რაც საშუალებას მოგვცემს, შემდგომში სრულყოფილი კონტროლი განვახორციელოთ. ანალოგიური კონტროლი განხორციელდება სხვა სახის სურსათთან მიმართებაშიც.

- რა გახდა ამ საკანონმდებლო ინიციატივის საფუძველი?

ჩვენი უმთავრესი მიზანია მომხმარებლის დაცვა გაურკვეველი წარმომავლობის სურსათისაგან. აღნიშნული სიახლე ხელს შეუწყობს მომხმარებლის ინტერესებისა და ჯანმრთელობის დაცვას, ასევე, კეთილსინდისიერი ბიზნესსუბიექტებისთვის ჯანსაღი კონკურენტული გარემოს შექმნას.

სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება საქართველოში

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მთავარი პრიორიტეტია გარემოსდაცვითი და აგრორული განათლების ხელშეწყობა. ცენტრი, რომელიც 2013 წლიდან აქტიურად მუშაობს როგორც ფორმალური, ისე არაფორმალური და არაოფიციალური განათლების მიმართულებით, გარემოსდაცვითი საკითხების სწავლების დანერგვით ხელს უწყობს ქვეყანაში ცნობიერების დონის ზრდას. სწორედ უწყვეტი გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობა წარმოადგენს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის საქმიანობის ერთ-ერთ მთავარ მიზანს.

ვინაიდან, სკოლამდელი განათლება ფორმალური განათლების საფუძველს წარმოადგენს, ხოლო საბავშვო ბაღში მიღებული ცოდნა სამომავლოდ დიდ როლს ასრულებს ბავშვის სწორი ქცევის ფორმირებაში, ცენტრმა სასკოლო მზაობის საგანმანათლებლო სახელმწიფო სტანდარტში გარემოსდაცვითი კომპონენტი შეიტანა, ხოლო გარემოსდაცვითი თემების პრაქტიკაში დანერგვის ხელშეწყობისათვის 2016 წელს, სასკოლო მზაობის პროგრამის ფარგლებში, აღმზრდელთათვის დამხმარე სახელმძღვანელო - „სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება“ - შეიმუშავა. სახელმძღვანელო, რომელიც ასაკისათვის შესაფერის თეორიულ მასალასთან ერთად დიდი რაოდენობით პრაქტიკულ სავარჯიშოებს მოიცავს, სამ გარემოსდაცვით თემს აერთიანებს: ბიომრავალფეროვნება ჩვენ გარშემო, წყლისა და ენერჯის დაზოგვა, ნარჩენების მართვა.

სახელმძღვანელოს გასაცნობად, თეორიული და პრაქტიკული მასალის სწორად მისაწოდებლად და კვალიფიკაციის ასამაღლებლად ცენტრმა ბაღის აღმზრდელ-პედაგოგები და მეთოდისტები გადაამზადა. მთელი ქვეყნის მასშტაბით, სულ 1963 წარმომადგენელს ჩაუტარდა ტრენინგი და „სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლების“ სახელმძღვანელო, სხვა დამხმარე მასალებთან ერთად, პრაქტიკაში გამოსაყენებლად გადაეცათ.

დღეისათვის, „სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლების“ სახელმძღვანელო საქართველოს ყველა სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებაშია დანერგილი და აღსაზრდელბთან ურთიერთობისას, პედაგოგები, ყოველდღიურად, სასწავლო პროცესში გარემოსდაცვითი განათლების პრინციპებს იყენებენ და სხვადასხვა გარემოსდაცვით აქტივობას ახორციელებენ.

აღმზრდელ-პედაგოგთა და მეთოდისტთა წახალისების მიზნით, გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრმა დაანესა ყოველწლიური კონკურსი „მწვანე ჯილდო“.

პირველად კონკურსი 2018 წელს, თბილისის მასშტაბით გაიმართა და ჯილდოს მფლობელი 85-ე საბავშვო ბაგა-ბაღის აღმზრდელი ლელა ტყემალაძე გახდა. 2019 წელს, კონკურსი მთელი საქართველოს

მასშტაბით გაიმართა და მასში მონაწილეობდა 120 აღმზრდელი და მეთოდისტი, რომლებიც პრაქტიკაში „სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლების“ სახელმძღვანელოს იყენებენ და აქტიურად ახორციელებენ გარემოსდაცვით აქტივობებს. კონკურსის პირველ ეტაპზე, მონაწილეთა შეფასება მოხდა მიღებული განაცხადების საფუძველზე. კონკურსის მეორე ტური ჩატარდა თბილისსა და ქუთაისში, რომლის შედეგადაც შეირჩა საუკეთესო ათეული. დაჯილდოების ცერემონიაზე გამოვლინდა „მწვანე ჯილდო 2019-ის“ გამარჯვებული - ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ნიგვზიანის საბავშვო ბაღის აღმზრდელი ნათია თავაძე. კომისია დაკომპლექტებული იყო სახელმწიფო უწყებებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლებით.

„ამ ჯილდოს ვუძღვნი ბავშვებს, რომლებიც ჩემს გვერდით დგანან მუდამ. აქტივობების დაგეგმვისას, სკოლამდელი გარემოსდაცვითი სახელმძღვანელოდან ავიღეთ სახალისო თამაშები და განვახორციელეთ პრაქტიკაში, რამაც ბავშვების გარემოსდაცვითი საკითხებით დაინტერესება და ჩართულობა გამოიწვია. მაგალითისთვის, შემიძლია მოვიყვანო „და-რგე ხე ბაბუასთან ერთად“, რომელმაც გააერთიანა ორი თაობა გარემოს დასაცავად. მწვანე ჯილდო ჩემთვის დიდი სტიმულია გავაგრძელო გარემოსდაცვითი აქტივობები და რაც შეიძლება მეტი ბავშვი დავაინტერესო ამ თემით. ვფიქრობ, რომ მნიშვნელოვანია გარემოსდაცვითი საკითხების სწავლება სკოლებშიც დაინერგოს“, - აღნიშნა ნათია თავაძემ.

„ფორმალურ განათლებაში სკოლამდელი განათლების როლი უმნიშვნელოვანესია, რადგან ამ ეტაპზე იწყება ბავშვის ჩამოყალიბება და უნარ-ჩვევების გამომუშავება. შესაბამისად, გარემოსდაცვითი საკითხების ინტეგრირება სკოლამდელი მზაობის პროგრამაში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთვის ერთ-ერთი ყველაზე იმედისმომცემი და საამაყო გადაწყვეტილებაა. დარწმუნებულები ვართ, რომ სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობით სამომავლოდ უკეთესობისკენ შევცვლით არსებულ მდგომარეობას და გავუმჯობესებთ მომავალი თაობების დამოკიდებულებებს გარემოსადმი“, - განაცხადა მინისტრის მოადგილემ, ნინო თანდილაშვილმა.

სკოლამდელი საფეხურის გარდა გარემოსდაცვითი საკითხების სწავლება მნიშვნელოვანია საბავშვო საფეხურზეც. აქედან გამომდინარე, ცენტრმა 2020 წლის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად განსაზღვრა გარემოსდაცვითი განათლების დანერგვა დაწყებით საფეხურებზე, რომლის ფარგლებშიც მიმდინარეობს სახელმძღვანელოს შემუშავება. შემდგომ ეტაპზე მოხდება დაწყებითი სკოლის პედაგოგების გადამზადება მთელი ქვეყნის მასშტაბით, რათა ზოგადი განათლების დაწყებით საფეხურზე მოხდეს გარემოსდაცვითი საკითხების ინტეგრირება სასწავლო პროცესში.

აღნიშნული მიმართულებით, გარდა პროგრამული ცვლილებებისა, გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი დაინტერესებულ პედაგოგებს დამატებით ლექცია-სემინარებს სთავაზობს, ისეთი მნიშვნელოვანი გარემოსდაცვითი საკითხების შესახებ როგორებიცაა: ზოგადი გარემოსდაცვითი პრობლემები, მდგრადი განვითარება და გარემოს დაცვა, ბიომრავალფეროვნება და მისი მნიშვნელობა, საქართველოს დაცული ტერიტორიები, ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება, კლიმატის ცვლილება, ეკოსისტემების სერვისები, გაუდაბნობა, წყლის რესურსები, ნარჩენების მართვა, და სხვა.

თითოეული ლექცია, გარდა თეორიული მასალის მიწოდებისა, გამიზნულია მოსწავლეებისთვის ისეთი მნიშვნელოვანი უნარების განვითარებისკენ, როგორიცაა: კრიტიკული მსჯელობა, სისტემური აზროვნება, საკითხის კომპლექსური აღქმა, საკუთარი მოსაზრების დაცვა და სხვა.

ცენტრის მიზანია, საზოგადოების დაინტერესების შემთხვევაში, მსგავსი ტიპის ლექცია-სემინარები სხვადასხვა რეგიონში გამართოს და მოსახლეობას მიაწოდოს ინფორმაცია მათი რეგიონისათვის მნიშვნელოვან და აქტუალურ გარემოსდაცვით პრობლემაზე.

ეროვნული სატყეო სააგენტო მეტყევე-ტექსატორების გადაზიდვის მეორე ეტაპს იწყებს

სატყეო სექტორს ქვეყანაში დიდი ხნის და მნიშვნელოვანი ისტორია აქვს, როგორც პრაქტიკული ტყის მართვის, ასევე, სამეცნიერო და საგანმანათლებლო კუთხით. ქართველ პრაქტიკოს მეტყევე სპეციალისტებს და მეცნიერებს რეგიონის მასშტაბით სატყეო სექტორის განვითარებაში დიდი წვლილი შეტანილი აქვთ. დარგის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ქვეყანაში არსებობს სექტორთან დაკავშირებული ტრადიციები, რომლებიც განსაკუთრებულ როლს ასრულებს პროფესიის პოპულარიზაციის, ახალგაზრდა თაობების დაინტერესების ზრდის, დასაქმებულთა კვალიფიკაციის უწყვეტი ამაღლებისა და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების მიმართულებით.

მოგვხსენებათ, რომ ტყის ინვენტარიზაცია ტყის მდგრადი მართვისა და ყველა სახის სატყეო-სამეურნეო ღონისძიების დაგეგმვის საფუძველს წარმოადგენს. მისი სარევიზიო პერიოდი 10 წელია, თუმცა, ქვეყანაში, ტყის ბოლო ინვენტარიზაციის მასალები 1997 წლით თარიღდებოდა. მნიშვნელოვანი პრობლემაა, რომ ქვეყანაში თითქმის აღარ დარჩა შესაბამისი კვალიფიკაციის მეტყევე სპეციალისტები (ე.წ ტექსატორები), ვისაც შეუძლია როგორც საველე სამუშაოების ჩატარება, ასევე ტყის მართვის გეგმების მომზადება. სწორედ ამიტომ, 2019 წელს, სატყეო სააგენტოს ინიციატივით, მომზადდა სპეციალური სტაჟირების სამთვიანი პროგრამა. გადამზადდა და ტყის ინვენტარიზაციის სამუშაოებზე დასაქმდა სატყეო განათლების მქონე 16 ახალგაზრდა. აღნიშნული მიმართულებით საქმიანობას სააგენტო 2020 წელსაც აგრძელებს. ეროვნული სა-

ტყეო სააგენტოს მეტყევეების ზედამხედველობით, 30-მდე მეტყევე-ტექსატორი გადამზადდება. ისინი პრაქტიკულ სამუშაოებს საველე გასვლების დროს განახორციელებენ, რის შემდეგაც, დასაქმდებიან ტყის ინვენტარიზაციის სამუშაოებზე.

დარგის განვითარება სწორედ ახალგაზრდა კვალიფიციურ კადრებზეა დამოკიდებული. კადრების ნაკლებობას სექტორი წლების განმავლობაში განიცდიდა. შესაბამისად, სატყეო საქმის სპეციალისტების გადამზადება და დასაქმება ტყის ინვენტარიზაციის სამუშაოებზე, გასული წლის მსგავსად, წელსაც სააგენტოს ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

2019 წელს, სააგენტო აქტიურად მუშაობდა სატყეო განათლების ხელშეწყობის, დარგში ახალგაზრდა კადრის მოზიდვასა და საზოგადოების ჩართულობის გაუმჯობესების კუთხით. გერმანიის მთავრობის მხარდაჭერით, პროფესიულ სასწავლებლებში (ახალციხის პროფ. სასწავლებელი „ოპიზარი“, კაჭრეთის კოლეჯი „აისი“, წინამძღვრიანთკარის საზოგადოებრივი სატყეო საქმის სპეციალისტის პროფესიული სწავლება 2017 წლიდან აღდგა. ორი წლის განმავლობაში პროფესიას დაეუფლა 156 ადამიანი, მათგან უკვე დასაქმებულია 119 სპეციალისტი.

სამონადირეო მეურნეობები ბრაკონიერობის წინააღმდეგ

მსოფლიოს მასშტაბით, გარემოს დამცველები ველურ ნადირობას კატეგორიულად ეწინააღმდეგებიან და თანხმდებიან, რომ ნადირობა მკაცრად უნდა რეგულირდებოდეს. მათი აზრით, სწორედ ესაა ცხოველთა და ფრინველთა სახეობების გაუმჯობესების ხელოვნური და ეფექტური გზა. გარდა ამისა, რეგულირებული ნადირობა, ბრაკონიერობის წინააღმდეგ ბრძოლის, ბიომრავალფეროვნების დაცვის ერთ-ერთ საშუალებად ითვლება და სამონადირეო ტურიზმის განვითარებასაც უწყობს ხელს. სწორედ ამ მიზნით იქმნება სამონადირეო მეურნეობები, სადაც ნადირობის მსურველებს, სხვადასხვა სახეობების მონადირების საშუალება ეძლევათ.

ლ-დაავადებებისგან დაცვის ღონისძიებები. სამონადირეო მეურნეობის მფლობელი ასევე ვალდებულია, დაიცვას და შეინარჩუნოს მეურნეობის ფარგლებში, აღწერის შედეგად დაფიქსირებული, ბუნებრივად არსებული გარეული ცხოველების სახეობები. მანვე უნდა იზრუნოს, რომ არ დაუშვას გარეული ცხოველების საბინადრო გარემოს დარღვევა ან გაუარესება. ასევე, უნდა უზრუნველყოს ხანძარსაწინააღმდეგო წესების დაცვა, ხოლო ხანძრის საფრთხის შემთხვევაში, მისი ლიკვიდაციისთვის შესაბამისი ზომები უნდა მიიღოს და ინფორმაცია შესაბამის ორგანოებსაც დაუყოვნებლივ უნდა მიაწოდოს.

თუ სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე, გარეულ ცხოველთა საბინადრო პირობებს საფრთხე მაინც შეექმნება და სახეობების განადგურების საშიშროება წარმოიქმნება, ლიცენზიანტმა დაუყოვნებლივ უნდა შეწყვიტოს გარეული ცხოველებით სარგებლობა, უნდა გაატაროს შესაბამისი ზომები გარეულ ცხოველებსა და მათ საბინადრო გარემოზე უარყოფითი ზეგავლენის ასაცილებლად და სასწრაფოდ უნდა დაუკავშირდეს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს.

სამონადირეო მეურნეობის ლიცენზიის მფლობელმა, აღნიშნულ ტერიტორიაზე უნდა უზრუნველყოს ბიომრავალფეროვნების დაცვა და შექმნას მისი მდგრადი გამოყენების პირობები. საქმიანობის დროს, აღნიშნულ ტერიტორიაზე, არ უნდა დაუშვას უცხო სახეობებისა და გენეტიკურად მოდიფიცირებული ცოცხალი ორგანიზმების გავრცელება და/ან გამოყენება.

უმნიშვნელოვანესია ისიც, რომ ლიცენ-

ზიანტის საქმიანობამ, არ უნდა გამოიწვიოს ეკოსისტემის ფრაგმენტაცია. მან ასევე უნდა უზრუნველყოს ლიცენზიით განსაზღვრულ ტერიტორიაზე არსებული იშვიათი, საფრთხის ქვეშ და გადაშენების პირას მყოფი, საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი ენდემური სახეობებისა და მათი საბინადრო გარემოს დაცვის ღონისძიებები.

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე გამოყოფილია მიზნობრივი ტერიტორიული ერთეულები, რომელთა შორის აღსანიშნავია: სანადირო უბანი - მეურნეობის ტერიტორიის ის ნაწილი, სადაც ხდება ლიცენზიანტისათვის წლიური მოსაპოვებელი კვოტით დადგენილი ნადი-

რ-ფრინველის მოპოვება; აღკვეთილი და აღწარმოების უბანი - გარეული ნადირ-ფრინველის ოპტიმალური რიცხოვნობის აღდგენის და მათი გამრავლების ხელსაყრელი პირობების შექმნის მიზნით და ნადირ-ფრინველის საშენი - ხელოვნური აღწარმოების უბანი, სადაც ნადირ-ფრინველის ნამატის მიღება და გამოზრდა ხდება. მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებულია იმ ნადირ-ფრინველის ნუსხა, რომლებზე ნადირობაც, სამონადირეო მეურნეობაში დაშვებულია. ესენია: ნუტრია, კურდღელი, მაჩვი, ტყის კატა, ქვის კვერნა, მგელი, ტურა, მელა, ენოტისებური ძაღლი, გარეული ღორი, შველი, ენოტი, ხოხობი, კაკაბი, დურაჯი და გნოლი. სამონადირეო მეურნეობაში ნებადართულია ასევე გადამფრენ ფრინველებზე ნადირობა.

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე მოსაპოვებელი რესურსის სახეობები და რაოდენობები - კვოტა, ყოველწლიურად მტკიცდება და მას წინ უძღვის მეურნეობის ტერიტორიაზე ჩატარებული გარეული ნადირ-ფრინველის აღრიცხვა. მხოლოდ დადგენილი კვოტის ფარგლებში არის დაშვებული სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ნადირობა.

სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორია განკუთვნილია სამოყვარულო-ტურისტული ნადირობის წარმოებისათვის და სხვა შემეცნებითი - სათავგადასავლო რეკრეაციული ღონისძიებებისათვის. იგი უნდა უზრუნველყოფდეს სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიაზე ეკოლოგიური უსაფრთხოების შენარჩუნებას, ასევე მონადირეთა და ტურისტთა კონტიგენტის მომსახურების მაღალ სტანდარტებს.

ტურისტ-ვიზიტორთა მომსახურების პრო-

ცესში ქართული ტრადიციების, ისტორიულ-კულტურული სიმდიდრეების პროპაგანდა, წინ წამოწევა, მათი ეფექტურობის მაქსიმალურად გათვალისწინება არის მნიშვნელოვანი ფაქტორი, რამაც სამონადირეო მეურნეობაში რაციონალური ბუნებათსარგებლობა უნდა უზრუნველყოს.

აღსანიშნავია, რომ სამეურნეო მეურნეობას მიკუთვნებული ტერიტორია, მხოლოდ მონადირეებისთვის არაა ხელმისაწვდომი და ის არც რიგითი მოქალაქეებისთვის წარმოადგენს ე.წ. დახურულ ზონას. მეტიც, მეურნეობის მფლობელმა ხელი არ უნდა შეუშალოს მოსახლეობას იმყოფებოდეს და თავისუფლად გადაადგილდეს ტყეში, შეაგროვოს ტყის არამერქნული რესურსები და ხის მეორეხარისხოვანი მასალები (გარდა „წითელი ნუსხით“ დაცული მერქნიანი სახეობებისა), ტყის ბუნებრივი

თვისებები გამოიყენოს დასვენების, ტურიზმისა და ესთეტიკურ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილების მიზნით.

ლიცენზიით განსაზღვრულ ტერიტორიაზე არც სახელმწიფო ტყის ფონდის მართვის უფლების მქონე შესაბამის ორგანოს უნდა შეეშალოს ხელი სათბობი შემის მოპოვების მიზნით, სოციალური ჭრის ტყეკაფების გამოყოფასა და ამ ტყეკაფებზე ხე-ტყის დამზადება-გადაცემაში.

იმას, თუ რამდენად კეთილსინდისიერად ასრულებს სამონადირეო მეურნეობის მფლობელი სალიცენზიო პირობებს, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი აკონტროლებს. დეპარტამენტი სამონადირეო მეურნეობების გეგმიურ და არაგეგმიურ ინსპექტირებას სისტემატურად ატარებს. მიზანი იმის შემოწმებაა, იცავს თუ არა ლიცენზიანტი ტყის რესურსებს, რა სამუშაოებს ატარებს ცხოველთა სამყაროს ობიექტების აღწარმოებისა და დაცვის მიზნით, როგორ იცავს ცხოველთა მოპოვების დადგენილ კვოტებს. სამართალდარღვევის გამოვლენის შემთხვევაში, დეპარტამენტი შესაბამის რეაგირებას ახდენს. კანონით, სალიცენზიო პირობების პირველად დარღვევის შემთხვევაში, ლიცენზიანტი 2000 ლარით ჯარიმდება. ამასთან დარღვევათა აღმოსაფხვრელად ლიცენზიანტს წარედგინება ადმინისტრაციული მიწერილობა. იმ შემთხვევაში თუ შემოწმებისას გამოვლინდება სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნები, საქმის მასალები სამართალდამცავ ორგანოებში იგზავნება. ხოლო, თუ სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიის შემოწმებისას გამოვლინდება ისეთი კრიტიკულად შეუსაბამო დარღვევები, რომელთა გამო-სწორება დაჯარიმებით ვერ მოხერხდება, სამონადირეო მეურნეობის ლიცენზია უქმდება.

აბრეშუმის ჭიის მოვლა

საქართველოში მეაბრეშუმეობას თხუთმეტსაუკუნოვანი ისტორია აქვს. იგი ფართოდ იყო გავრცელებული როგორც დასავლეთ, ისე აღმოსავლეთ საქართველოში და ხალხში დიდი პოპულარობით სარგებლობდა. მასში ჩაბმული იყო 100-120 ათასი ოჯახი. მეაბრეშუმეობა ფულად შემოსავალს წლის პირველ ნახევარში იძლევა, რასაც დიდი მნიშვნელობა აქვს სოფლის მოსახლეობისათვის.

მეაბრეშუმეობის კრიზისი 1964 წლიდან დასავლეთ საქართველოში გაჩენილმა თუთის მიკოპლაზმურმა დაავადებამ „ფოთლის სიხუჭუჭემ“ განაპირობა, რომელმაც 15 მილიონ ძირზე მეტი თუთის ხე გაანადგურა და ასევე, შემდგომ წლებში ქვეყანაში განვითარებულმა პროცესებმა, რის გამოც პარკის წარმოება კატასტროფულად შემცირდა, ხოლო 2002 წლიდან, მთლიანად შეწყდა.

საჭიე ბინის მომზადება

აბრეშუმის ჭიის გამოსაკვებად შეიძლება გამოიყენოთ ყველა ტიპის მშრალი და ნათელი შენობა, სადაც შესაძლებელია საჭირო ტემპერატურის, ტენიანობის და ჰაერაციის დაცვა. ჭიებისათვის უნდა მომზადდეს თაროედები. თაროედზე გამოსაკვები ზედაპირები (თაროები) შეიძლება რამდენიმე იარუსად განლაგდეს. თაროებს შორის მანძილი 45-50 სმ-ზე ნაკლები არ უნდა იყოს. თაროედები შენობის ქვირით და კედლებიდან უნდა დასცილდეს არანაკლებ 80 სმ-სა. დაუშვებელია ჭიის კვება ფიცარზე ან სხვა რაიმე ზედაპირზე, ჭიის გასაშლელი თაროები აუცილებლად უნდა იყოს დანული (ჩვეულებრივი ლასტები ან პოლიეთილენის ბადეები). გამოკვების დაწყების წინ თაროებს ეფარება ქაღალდი და ზედ თავსდება ჭია.

აბრეშუმის ჭიის გამოსაკვები ფართობი შეადგენს ოთახის საერთო ფართობის დაახლოებით 60 %-ს. მაგალითად: თუ ოთახის საერთო ფართობია 20 კვ. მეტრი, მაშინ გამოსაკვები ფართობი იქნება 12 კვ. მეტრი, რომელიც გამრავლდება იარუსების რაოდენობაზე: 3 იარუსიანი თაროედის გამართვის შემთხვევაში 12 X 3 = 36 კვ. მეტრი; 4 იარუსიანი თაროედის გამართვის შემთხვევაში 12 X 4 = 48 კვ.მეტრი და ა.შ.

საჭიე ბინის დეზინფექცია

საჭიე ბინის დეზინფექცია

გამოკვების დაწყებამდე 1-2 კვირით ადრე უნდა ჩატარდეს საჭიე ბინის დეზინფექცია. დეზინფექციის ჩატარებამდე საჭიეში შეაქვთ გამოკვებისათვის საჭირო ყველა ინვენტარი და ჰერმეტიკობის უზრუნველსაყოფად კარ-ფანჯრები იკეტება.

დეზინფექცია ტარდება სველი ან მშრალი წესით. სველი წესით დეზინფექციის ჩასატარებლად ერთი ლიტრი ფორმალინი განზავდება 9 ლიტრ წყალში, შედეგად მიიღება 10 ლიტრი 4%-იანი ხსნარი. 100

კუბური მეტრი ფართობის დეზინფექციისათვის საჭიროა 16 ლიტრი 4%-იანი ფორმალინის ხსნარი. ხსნარის შესასხურებლად გამოიყენება შესასხურებელი აპარატი, მუშაობის დროს გამოყენებული უნდა იქნეს აირწინალი, რეზინის ხელთათმანები და წინსაფარი.

დეზინფექციის მშრალი წესით ჩასატარებლად ყოველ 100 კუბურ მეტრ ფართობზე 400გ 40%-იან მშრალ ფორმალინს ემატება 2 ლიტრი წყალი. მიღებულ ხსნარს სათლით დგამენ საჭიის შუაში ელექტროქურაზე და დატოვებენ სრულ აორთქლებამდე. ფორმალინის 40%-იანი ხსნარის გამოყენების შემთხვევაში 2 ლიტრი ფორმალინი განზავებული 2 ლიტრ წყალში საკმარისია 100 კუბ. მეტრი შენობის სადეზინფექციოდ. საჭიე ბინის გამოსავლელ კარს გარედან უნდა აეკრას ქაღალდი. 48

სათის შემდეგ უნდა გაილოს ფანჯრები და ასე დარჩეს ფორმალინის სუნის სრულ გაქრობამდე. საჭიე ბინისა და გამოსაკვები ინვენტარის დეზინფექცია ტარდება ასევე გამოკვების დამთავრების შემდეგ.

აბრეშუმის ჭიის მოვლა

გამოკვების დროს დაცული უნდა იქნეს საჭიე ბინაში ტემპერატურის, ტენიანობის და ჰაერაციის რეჟიმი, ასევე ჭიისათვის კვების ჯერადობისა და ნაძირის ცვლის რეჟიმი. პირველ სამ ასაკში ჭია დაჭრილი ფოთლით იკვებება. I ასაკის ჭიებისთვის ფოთლით 2-3 მმ. სიგანეზე იჭრება, II ასაკისთვის - 5-6 მმ., ხოლო მესამე ასაკში დასაშვებია 1-2 სმ-მდე სიგანეზე დაჭრილი ფოთლით კვება. დაჭრილი ფოთლი სწრაფად რომ არ გამოშრეს და ჭიამ ბოლომდე შეძლოს მისი ათვისება, სასურველია ჭიების მოთავსება ქაღალდის პატარა კოლოფებში და საკვების მიცემის შემდეგ სველი მარლის გადაფარება ისე, რომ ჭიებს არ შეეხოს.

IV ასაკიდან ჭია იკვებება მთელი ფოთლებით, V ასაკიდან კი დასაშვებია ყლორტების მიცემა. პირველ-სამ ასაკში საკვებად გამოიყენება თუთის ხის წვრილი ამონაყრები, ხოლო მეოთხე-მეხუთე ასაკში ყველა ტოტი იჭრება რგოლზე 2-3 კვირტის ზევით. პერიოდულად გამოსაკვები ზედაპირიდან ჭიას უნდა გამოვაცილოთ ნაძირი (საკვების ნარჩენები და ექსკრემენტები). I ასაკში ნაძირი არ ეცლება. II ასაკში ნაძირი ეცლება კანიდან ამოსვლის მეორე დღეს; III- IV ასაკში - 2-ჯერ, კანიდან ამოსვლის მეორე დღეს და მორიგი კანის ცვლის წინ; V ასაკში - კანის ცვლის მეორე დღეს და შემდეგ ყოველ მესამე დღეს პარკის ახვევამდე.

ფოთლის შენახვა

აბრეშუმის ჭიის პირველ-სამ ასაკში თუთის ფოთლის შესანახად კალათში უნდა ჩაეფინოს სველი ტილო და ჩაიყაროს ფოთლით ხალვათად, რათა არ მოხდეს მისი ჩახურება, დაუშვებელია დაჭრილი ფოთლის შენახვა, რადგან სწრაფი ქვრობის გამო უარესდება მისი კვებითი ღირებულება. აბრეშუმის ჭიის უფროს ასაკებისათვის თუთის ყლორტებსა და ტოტებს

ინახავენ გრილ ადგილას იატაკზე დაფენილ ტილოზე, თხელ ფენად და ზევიდან ეფარება განურული ტილო.

აბრეშუმის ჭიის მოვლა კანის ცვლის დროს

კანის ცვლის (ძილის) დროს საჭიე ბინაში დაცული უნდა იყოს ჰაერის ტემპერატურა 25-26°C ფარდობითი ტენიანობა 70-75%. ამ დროს ჭიას საკვები ეძლევა მასიურად ჩაძინებამდე, ძილის პერიოდში კვება არ უნდა. ჭიის კვება განახლება კანიდან მასიური ამოსვლის შემდეგ. თუ ყველა ჭია კანს ერთდროულად არ იცვლის, მაშინ საჭიროა კანგამოცვლილი ჭიები ფოთლებით ან პატარა ყლორტებით განცალკევდეს და მოთავსდეს ქვედა თაროზე, ხოლო კანგამოცვლილი ჭიები მოთავსდეს ზედა თაროზე და გაძლიერებულად იკვებოს, რათა ზრდაში არ ჩამორჩენ თავისი ასაკის ადრე გამოსულ ჭიებს.

საჭიე ბინა ჭიის კვებისა და კანის ცვლის დროს 3-4 საათში ერთხელ უნდა განი-

ვდეს 20-30 წუთით. მზიან დღეებში ფანჯრებზე უდა ჩამოეფაროს ფარდები, რათა მზის პირდაპირი სხივები არ მოხვდეს ჭიებს

აბრეშუმის ჭიის მოვლა პარკის ახვევის პერიოდში

V ასაკის მეშვიდე დღეს ჭია უკვე მზად არის პარკის ასახვევად. ამ დროს იგი წყვეტს ჭამას და გამჭვირვალე ხდება, თავს მალა სწევს და პირიდან იწყებს აბრეშუმის ძაფის გამოყოფას. ამ დროს მათ უკანასკნელად უნდა გამოვაცალოთ ნაძირი და დავინყოთ თაროებზე ცახების ჩადგმა. პარკის ახვევის პერიოდში დაუშვებელია თაროების და ცახების შერხევა, ამიტომ საჭიროა ფოთოლი ფრთხილად მიეცეს ჭიებს, რომლებიც ჯერ კიდევ განაგრძობენ ჭამას. პარკის ახვევის დაწყებიდან 4-5 დღის განმავლობაში დაცული უნდა იქნას ჰაერის ტემპერატურა 24-25°C, ფარდობითი ტენიანობა 70-75%. საჭიე პერიოდულად უნდა განიავდეს.

ცახის შერჩევა, დამზადება და ჩადგმა

ცახი ეწოდება ისეთ მოწყობილობას, რომელზედაც ზრდადამთავრებულმა აბრეშუმის ჭიამ პარკი უნდა აახვიოს. ცახების გვიან ჩადგმა დაუშვებელია, რადგან პარკის ასახვევად მზადყოფნა ჭიას შეუძლია პარკი აახვიოს ცახის გარეშე, მაგრამ იგი იქნება დაბალი ხარისხის და პრაქტიკულად ძაფსახვევი წარმოებისათვის უვარგისი. ამიტომ, პარკის ახვევის პერიოდს შეაბრეშუმე უნდა შეხვდეს მომზადებული. დროულად დაამზადოს ბუნებრივი ცახები და გააშროს იგი. ცახის ჩადგმის დროს საჭიე შენობაში დაცული უნდა იყოს საჭირო ტემპერატურა (24-25°C), ტენი (70-75%) და უნდა დაიცვას აგრეთვე ჰაერაციის პირობები და არეგულიროს სინათლე.

არსებობს ბუნებრივი და ხელოვნური ცახები. ამჟამად ჩვენში ძირითადად ბუნებრივ ცახებს იყენებენ. ბუნებრივ საცახე მასალად გამოიყენება ბალახოვანი მცე-

ნარეები: გვირილა, სატაცური, გვიმრა, მინდვრის ცოცხა და სხვა. იყენებენ აგრეთვე ხემცენარეთა (რცხილა და სხვა) ტოტებს.

საცახე მასალის შეგროვება უნდა მოხდეს 10-12 დღით ადრე პარკის ახვევის დაწყებამდე, რომელიც გამოშრება ჩრდილში, მზეზე მისი გაშრობა არ არის რეკომენდებული, რადგანაც გამხმარმა მასალამ შეიძლება დააზიანოს აბრეშუმის ჭიის კანი. მეხუთე ასაკის V-VI დღეს დარბილებულ ცახები შეიკვრება იმ ზომის თაიგულბად, რომ თითოეულ მათგანზე თავისუფლად შეიძლება დეს 60-80 ცალი ჭიის მოძრაობა და პარკის ახვევა. ერთი გრამი (2100 ცალი) ჭიისათვის საკმარისია დაახლოებით 25-30 ცალი ასეთი თაიგული. ჭია თუ განიცდის ადგილის სივიწროვეს, მაშინ იგი ახვევს წუნ პარკს, განსაკუთრებით კი დომფალს (ორი ან მეტი ჭიის მიერ ახვეული პარკი), რაც არ უნდა დაუშვან. წუნი და ჩაჭყლეთილი პარკის რაოდენობა იზრდება აგრეთვე ცახების მჭიდროდ შეკვრის შემთხვევაში. ამასთან არც ის ვარგა, რომ თაიგულის ტოტებს შორის დიდი მანძილი იყოს დატოვებული.

პარკის დასამაგრებლად ჭიას ქსელის გაბმა სჭირდება და თუ ძალიან დაცილდება ერთმანეთს ცახის ტოტები, ქსელზე მეტი აბრეშუმი დაიხარჯება, რაც პარკიდან ძაფის გამოსავალს შეამცირებს.

ცახი მსუბუქად უნდა შეიკრას. თაიგულების ტოტებს შუა ისეთი მანძილი უნდა იყოს, რომ მათ შორის ჭიას თავისუფლად მოძრაობა არ გაუძნელდეს. უხარისხო და ცუდად დამზადებული ცახი აბრეშუმის პარკის გარსზე თავისებურ კვალს ტოვებს ე.წ. „ტკეჩს“, რაც პარკის ხარისხს აუარესებს. ცახები იდგმება თანმიყოლებით ვერტიკალურ მდგომარეობაში. ჯერ მათ ათავსებენ თაროს ნაპირებზე, შემდეგ კი თაროს შუა ადგილები იტხრება.

ცახიდან პარკის გამოკრეფა

აბრეშუმის ჭია, ცახზე გასვლის დაწყებიდან, პარკის ახვევას ამთავრებს 3-4 დღეში, ამის შემდეგ იწყებს კანის ცვლას და 3-4 დღის განმავლობაში გადადის ქუპრის ფაზაში. პარკის გამოკრეფა ცახიდან უნდა მოხდეს მასიური ახვევის დაწყებიდან მეშვიდე დღეს. უნდა ვერიდოთ ცახიდან პარკის ნაადრევად გამოკრეფას, რადგანაც

დაუჭურებელი ჭია ადვილად იწყლიტება, პარკი ისვრება და გადადის წუნის კატეგორიაში.

პარკიანი ცახების ჩამოხსნა უნდა დაინიშნოს ქვედა თაროდან, უპირველესად ცახები უნდა გაინმინდოს მკვდარი და ახვევადაუმთავრებელი ჭიებისაგან. შემდეგ დაიწყება პარკის ფრთხილად გამოკრეფა და ნაპერტყულისაგან განმეხდა. გამოკრეფის დროს ხარისხიან პარკში არ უნდა გაერიოს წუნი და შავი ჩხარი.

აბრეშუმის პარკი რომ არ ჩახურდეს, საჭიროა მშრალ იატაკზე დაფარებულ ტილოზე გაიშალოს თხელ ფენად, რაც პარკის გარსის გამაგრებასაც შეუწყობს ხელს. ასეთი წესით გამშრალი პარკი ფრთხილად უნდა ჩაიყაროს ჰაერგამტარ მყარ კედლებთან ქურჭელში (კალათი, გოდორი, დიქტისაგან დამზადებული ნაჩვრეთიანი ყუთები) და გადატანილი იქნეს მიმდებ პუნქტებში. დაუშვებელია აბრეშუმის პარკის ტომრებით, ზეწრებით და სხვა რბილი ტარით გადატანა.

ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო საქართველოს იშვიათი ფრინველების გამრავლებაზე მუშაობს

საქართველოში ფრინველების 300-მდე სახეობაა გავრცელებული, რაც მცირე ტერიტორიის ქვეყნისათვის ეს საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია. ფრინველთა სახეობების მრავალფეროვნება განპირობებულია იმით, რომ საქართველოში წარმოდგენილია მრავალი ტიპის ეკოსისტემა, დაწყებული მაღალი მთებით და დამთავრებული სუბტროპიკებითა და არიდული ზონებით. საქართველო, მიგრანტ და გადამფრენ ფრინველთათვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ტერიტორიაა. ყოველ წელს ქვეყანას მილიონზე მეტი ფრინველი გადაუფრენს.

ბების შედეგად, მოხდება აღნიშნული სახეობების რეინტროდუქცია (პოპულაციის აღდგენა) კოლხეთის დაცულ ტერიტორიებზე, კერძოდ, - პალიასტომის ტბის მიმდებარე ლელქაშებში და სხვაგან.

ინფორმაცია კოლხური ხობობის (Phasianus colchicus) შესახებ:

- ძველმა ბერძნებმა ისინი პირველებმა აღმოაჩინეს და მისცეს მათ ეს სახელი იმის გამო, რომ ეს ფრინველები დაი-

ნახეს მდინარე ფაზისის ახლოს.

- საქართველოში ის გავრცელებული იყო კოლხეთის დაბლობზე, მტკვრის, ივრისა და ალაზნის ქალებში. ბუდე იკეთებს ხმელი ფოთლებითა და ბალახით
- ამჟამად, ბუნებაში ხობობი საკმაოდ შემცირებულია და სამონადირეო ნაკრძალების გარდა, იშვიათად გვხვდება.

- ბუნებაში ხობობი გაზაფხულზე, მაისის ბოლოსა და ივნისის დასაწყისში დებს კვერცხს. შემოდგომის ბუდობა არ არსებობს. კვერცხის შეგროვება უკეთესია დილით, საკვების მიღებისას, ან შუადღის შემდეგ.

ინფორმაცია ლურჯი ფრინველის ანუ ხონტქრის ქათმის (Porphyrio porphyrio) შესახებ:

- ლაინასებრთა ოჯახის ფრინველია. გავრცელებულია სამხრეთ ევროპაში, სამხრეთ აზიაში, აფრიკაში, ავსტრალიასა და დასავლეთ პოლინეზიაში, აღმოსავლეთ დაღესტანსა და აზერბაიჯანში, სამხრეთ-აღმოსავლეთ თურქმენეთში. წინათ, საქართველოში გვხვდებოდა ჯანდარისა და კუმისის ტბებზე.
- პორფირიონი ბინადრობს ზღვებისა და მტკნარი წყალსატევების პირას, ხშირ ლერწამ-ლეღქაშში, ბუდე იკეთებს მიწაზე. მისი სხეულის სიგრძე 45 სმ აღწევს.
- ცხოვრობენ წყვილებად, აპრილში დედალი დებს 5-7 (ჩვეულებრივ 3-5) კვერცხს, კრუხობს ორივე მშობელი 22-25 დღე-ღამეს. იკვებება მცენარეული საკვებით და, უმნიშვნელო რაოდენობით, მწერებით.

ფრინველები მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ ბუნებრივი ეკოსისტემის მდგრადობის შენარჩუნებაში. ფრინველთა კვლევის შედეგები ფართოდ გამოიყენება ბუნების დაცვის, ბუნებრივი რესურსების მოხმარებისა და გარემოს მონიტორინგის სფეროში.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, ველური ბუნების სააგენტო მუშაობს ფაუნისა და ფლორის სახეობათა აღწარმოებაზე. ფაუნის სახეობათა გამრავლების მიზნით, განხორციელებული ღონისძიებების შედეგად, ამ ეტაპზე სააგენტოში ბინადრობს 500-მდე კოლხური ხობობის ოჯახი; 3000-მდე კაკაბი და 20-ზე მეტი პორფირიონი. დაწყებულია გნოლის სადედე ჯგუფის შექმნა.

სააგენტო აქტიურად მუშაობს ფაუნის იშვიათი სახეობების აღდგენის მიმართულებით. ხობის რაიონის სოფელ ნოჯიხევის მეურნეობაში, „კოლხეთის განვითარების ფონდის“ დაფინანსებით, მოეწყო საინილუე საინკუბატორო ფერმა და დამატებითი ვრცელი ვოლიერები, როგორც კოლხური ხობობის, ასევე ხონტქრის ქათმის მოსაშენებლად. მიმდინარე წლის მარტში, დაგეგმილია კოლხური ხობობისა და ხონტქრის ქათმის სადედე ეგზემპლარების ჩაყვანა და გამრავლებაზე მუშაობის დაწყება. განხორციელებული ღონისძიე-

